

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

СУД (ПЛЕНАРЕН)

**СЛУЧАЈ НА САНДЕЈ ТАЈМС (THE SUNDAY TIMES) против
ОБЕДИНЕТОТО КРАЛСТВО**

(Жалба бр. 6538/74)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

26 април 1979 година

Во случајот на Сандеј Тајмс (The Sunday Times),

Европскиот суд за човекови права, заседавајќи на пленарната седница во согласност со Правило 48 од Правилата на Судот и составен од следните судии:

- г. Г. БАЛАДОРЕ ПАЛИЕРИ (G. BALLADORE PALLIERI),
Претседател,
 г. Г. ВЈАРДА (G.) WIARDA),
 г. Х. МОСЛЕ (H.) MOSLER),
 г. М. ЗЕКИЈА (M.) ZEKIA),
 г. Ј. КРЕМОНА (J.) CREMONA),
 г. П. О'ДОНОФ (P.) O'DONOGHUE),
 г-ѓа. Х. ПЕДЕРСЕН (H.) PEDERSEN)
 г. Тор ВИЛИЈАМСОН (Thór VILHJÁLMSSON),
 г. Р. РИСДАЛ (R.) RYSSDAL),
 г. В. ГАНШОФ ВАН ДЕР МЕРШ (W.) GANSHOF VAN DER MEERSCH),
 г. Џералд ФИЦМОРИС (Gerald FITZMAURICE),
 г-ѓа. Д. БИНДСЧЕДЛЕР-РОБЕРТ (D.) BINDSCHIEDLER-ROBERT),
 г. Д. ЕВРИГЕНИС (D.) EVRIGENIS),
 г. П.-Х. ТАЈТГЕН (P.-H.) TEITGEN),
 г. Г. ЛАГЕРГРЕН (G.) LAGERGREN),
 г. Л. ЛИШ (L.) LIESCH),
 г. Ф. ГОЛЧУКЛУ (F.) GÖLCÜKLÜ),
 г. Ф. МАЧЕР (F.) MATSCHER),
 г. Ј. ПИНЕРИО ФАРИНА (J.) PINHEIRO FARINHA),
 г. Е. ГАРСИЈА ДЕ ЕНТЕРИЈА (E.) GARCIA DE ENTERRIA),
 и г. М.-А. ЕИСЕН (M.-A.) EISSEN), Записничар, и г. Х. ПЕТЦОЛД (H.) PETZOLD), Заменик записничар,
 расправајќи на затворена седница на 30 ноември до 2 декември 1978 година и од 27 до 29 март 1979 година,
 ја донесе следната пресуда, усвоена на последно наведениот датум:

ПОСТАПКА

1. Случајот на Сандеј Тајмс е поднесен до судот од Европската комисија за човекови права („Комисијата“). Случајот започна со жалба против Обединетото Кралство на Велика Британија и Северна Ирска поднесен со Комисијата на 19 јануари 1974 година според член 25 (чл. 25) од Конвенцијата за заштита на човекови права и фундаментални слободи („Конвенцијата“) од издавачот (Тајмс Њуспејпер Лимитид

(Times Newspapers Limited)), издавачот (г. Харолд Еванс (Harold Evans) и група новинари од британскиот неделен весник Сандеј Тајмс (The Sunday Times).

2. Барањето на Комисијата, на кое бил прикачен извештајот предвиден според член 31 (чл. 31) од Конвенцијата, било поднесено со записник од судот на 15 јули 1977 година, во рамки на периодот од три месеци утврден во член 32 став 1 и член 47 (чл. 32-1, чл. 47). Барањето наведено во членови 44 и 48 (чл. 44, чл. 48) од Конвенцијата и декларацијата со која Велика Британија ја признала задолжителната надлежност на судот (член 46) (чл. 46). Целта на барањето на Комисијата е да се добие одлука од судот за тоа дали фактите на случајот откриле прекршување од страна на тужената држава на своите обврски според член 10 (чл. 10) од Конвенцијата или поединечно или заедно со член 14 (чл. 14+10) или член 18 (чл. 18+10).

3. Советот од седум судии кој треба да се конституира ги вклучува, како членови по службена должност г. Џералд Фицморис, избраниот судија од британска националност (член 43 од Конвенцијата) (чл. 43) и г. Г. Баладоре Палиери, претседател на Судот (Правило 21 став 3 (б) од Деловникот на Судот). На 28 јули 1977 година, Претседателот на Судот во присуство на записничар, со ждрепка ги избра имињата на петте други членови, имено г. Х. Мосле, г. М. Зекија, г. П. О'Доноф, г. Р. Рисдал и г. Ј. Пинерио Фарина (член 43 на крајот од Конвенцијата и Правило 21 став 4) (чл. 43).

г. Баладоре Палиери ја презеде функцијата на Претседател на Советот (Правило 21 став 5).

4. Претседателот ги утврди, преку записничарот, ставовите на застапникот на Владата на Обединетото Кралство („Владата“) и на делегатите на Комисијата во врска со постапката која следи. По наредба од 15 септември 1977 година, тој реши дека застапникот имал рок до 7 декември 1977 година да достави поднесок и дека делегатите треба да имаат право да достават поднесок како одговор во рок од два месеци од датумот од пренос на поднесокот на Владата до нив од записничарот.

Поднесокот на Владата е внесен во записникот на 8 декември 1977 година. На 10 февруари 1978 година, делегатите го пренеле до судот поднесокот кој им бил доставен од страна на тужителите; делегатите навеле дека во таа фаза, не сакаат да изразуваат ставови или да ги коментираат поднесоците на тужителите, но го задржуваат правото за тоа на усната расправа.

5. По консултација, преку заменикот записничар, на застапникот од Владата и делегатите на Комисијата, со наредба од 16 март 1978 година Претседателот утврдил дека усната расправа треба да се отвори на 24 април 1978 година. По наредба од 20 март 1978 година, тој го

овластил застапникот да достави дополнителен поднесок, најдоцна од 7 април 1978 година; ова е внесено во записникот на 6 април.

На 13 април, секретарот на Комисијата доставил до судот писмо од тужителите адресирано до него на 10 април, заедно со одредени документи вклучени во писмото.

6. Усната расправа се одржала јавно во Зградата за човекови права во Стразбур на 24 и 25 април 1978 година.

Пред судот се појавија:

- за Владата:

г. Д. АНДЕРСОН (D. ANDERSON) ПРАВЕН СОВЕТНИК,

Министерство за надворешани работи и работи на Комонвелтот
(ФЦО), *Застапник,*

Високопочесен Питер АРЧЕР, член на Парламентот, Советник на

Кралицата (Peter ARCHER, M.P., Q.C.), Заменик-јавен обвинител,

г. Н. БРАЦА, (N. BRATZA), ПРАВЕН ЗАСТАПНИК, *Советник,*

г. Р. РИКС (R. RICKS), Оддел на Правници,

г. М. САНДЕРС (M. SAUNDERS), Оддел за правници, *Советници;*

- за Комисијата:

г. Ј. ФОСЕТ (J. FAWCETT),

Главен делегат,

г. Ј. КУСТЕРС (J. CUSTERS),

г. Ј. ФРОВИН (J. FROWEIN),

Делегати,

г. А. ЛЕСТЕР, Советник на Кралицата (A. LESTER, Q.C.),

г. А. ВИТАКЕР (A. WHITAKER), УПРАВИТЕЛ,

Тајмс Њуспејпер Лтд,

со помош на делегатите според правило 29 став 1, втора реченица.

Судот ги сослуша обраќањата и поднесоците на г. Арчер за Владата и на г. Фосет, г. Фровин и г. Лестер за Комисијата, како и одговорите на Г. Лестер на прашањата поставени од одредени судии. Во текот на судењето, Комисијата му обезбеди на судот други документи кои ги примиле од тужителите.

7. Советот заседаваше зад затворени врати од 25 до 27 април.

На состанокот одржан зад затворени врати на 27 октомври 1978 година во Стразур, Советот одлучи според правило 48 веднаш да се откаже од надлежноста во корист на пленарниот суд, „земајќи го предвид тоа што случајот изнесе сериозни прашања кои влијаат на интерпретацијата на Конвенцијата...“.

По добивање на договорот на застапникот од Владата и придружното мислење на делегатите од Комисијата, преку записничарот, на 30 ноември судот одлучил дека постапките ќе продолжат без понатамошна усна расправа (Правило 26).

ФАКТИТЕ НА СЛУЧАЈОТ

Историја

8. Помеѓу 1958 и 1961 година компанијата за производство на алкохол (биохемикалии) „Дистилерс“ (Distillers Company (Biochemicals) Limited ("Distillers")), под лиценца на Обединетото Кралство, произведе и стави на пазарот лек кој содржи состојка првично развиена во Сојузна Република Германија и позната како талидомид. Лекот бил препишуван како седатив, особено за бремени жени. Во 1961 година голем број жени кои го користеле лекот во текот на бременоста родиле деца со тешки деформитети, а со текот на времето вкупно имало околу 450 такви раѓања. „Дистилерс“ ги повлекле сите лекови кои содржат талидомид од британскиот пазар во ноември истата година.

9. Помеѓу 1962 и 1966 година, биле издадени судски налози против „Дистилерс“, од страна на родителите на седумдесет деца со деформитет во нивно име и во име на нивните деца. Тие тврделе дека причината за деформитетите бил ефектот на талидомид врз фетусот пренесен од мајката за време на бременоста, наведувајќи дека „Дистилерс“ биле несвесни во производството, преработката и ставањето на пазарот на лековите, како и настанатата штета. „Дистилерс“ ја негирале несвесноста и ја довеле во прашање правната основа на овие тврдења. Бројни постапки биле исто така преземени во однос на лицата кои наводно имале претрпено периферен невритис како резултат на употреба на лековите.

Од седумдесетте постапки од страна на родителите, шеесет и пет биле решени спогодбено во 1968 година по преговорите меѓу правните советници на странките. Во шеесет и два од случаите, децата останале живи и затоа за порамнувањето било потребно судско одобрение кое било добиено. Основа на порамнувањето било дека секој тужител, доколку ги повлече неговите обвинувања за несвесност, треба да добие паушал од „Дистилерс“ еднаков на 40 проценти од износот кој би го добил доколку нивната постапка целосно би успеала. Понатамошните постапки во Високиот суд во 1969 година се занимаваа со проценка на штетата во случаите кои се порамнети според горенаведената основа и во случајот, „Дистилерс“ исплатиле околу 1.000.000 британски фунти во однос на педесет и осум случаи. Два случаи биле поинаку решени и износот на штетите во останатите два сè уште е во преговори во јули 1973 година.

10. Порамнувањето во 1968 година не опфати пет од првичните седумдесет постапки, бидејќи судските налози во овие пет случаи не биле издадени во рок од ограничениот период од три години пропишан според законите во Англија. Дозволата за издавање судски налози по временскиот рок била доделена екс парте од страна на судот и во овие пет случаи и во однос на уште двесте шеесет и едно барање од страна на родителите или старателите на други деца со деформитет. Други сто

дваесет и три тужби исто така биле испратени во преписка до “Дистилерс“, но формална постапка не била отворена со договор меѓу странките. Според тоа, до 1971 година, вкупно триста осумдесет и девет тужби против “Дистилерс“ биле во тек. Освен покренатата тужба во еден случај и одбраната поднесена во 1969 година, не биле преземени понатамошни чекори во оние постапки каде биле издадени судски налози. Во февруари 1968 година, “Дистилерс“ објавиле дека ќе обезбедат значителна сума во корист на останатите триста осумдесет и девет баратели и двете страни биле нестрпливи да дојде до вонсудско порамнување. Случајот всушност покренал правни прашања кои се значително тешки според англиското право. Доколку било која постапка била на суд, би ги слушнал професионален судија кој заседава без порота.

Во 1971 година, на предлог на „Дистилерс“ започнале преговори за основање на добротворен фонд за сите деца со деформитет, освен оние кои се опфатени со порамнувањето во 1968 година. Предлогот бил подложен на услов дека сите родители прифаќаат, меѓутоа пет одбиле, барем еден, бидејќи плаќањата надвор од фондот би се засновале на потреба. Жалбата во име на родителите кои би ја прифатиле, да ги заменат наведените пет од страна на официјален адвокат како лице застапник била одбиена од страна на Апелациониот суд во април 1972 година. Во текот на понатамошните преговори, првичната состојба била заменета со услов дека „значително мнозинство“ од родителите се согласиле. До септември 1972 година, порамнување кое вклучувало основање на фонд од 3.250.000 фунти било подготвено и се очекувало да биде поднесено за одобрување до судот во октомври.

11. Извештаите за децата со деформитет редовно се појавувале во Сандеј Тајмс од 1967 година, а во 1968 година објавиле и критики за порамнувањата склучени во таа година. Исто така, имало и коментари за состојбите на децата во други весници и на телевизија. Особено, во декември 1971 година, Дејли меил (the Daily Mail) објавил статија која предизвикала поплаки од родителите дека тоа би можело да го загрози моменталното преговорање за порамнување; Дејли меил бил „предупреден“ од страна на јавниот обвинител во официјално писмо со закана за санкции според законот за непочитување на судот, но постапката за непочитување всушност не била започната. На 24 септември 1972 година, Сандеј Тајмс објавиле статија со наслов „Нашите деца со талидомид: причина за национален срам“: тука се анализираат предлозите за порамнување кои биле предмет на разгледување, опишувајќи ги како „гротескно надвор од размерите на претрпените повреди“, критикувајќи различни аспекти на англиското право за закрепнување и проценка на штети во случаи на лична повреда, се пожалиле на одложувањето кое го поминале од раѓање и се

обратиле до “Дистилерс“ да направат повеликодушна понуда. Во статијата се наоѓал следниот пасус:

„...децата со талидомид се срам за “Дистилерс“ ... постојат моменти кога инсистирањето на законот е изложено на критики како и прекршување на други законски права на правото. Износот во предложеното порамнување е 3.250.000 фунти, во текот на 10 години. Ова не изгледа преубаво кога се земат предвид минатогодишната добивка без данок од £ 64.800.000 и активата на компанијата во вредност од £ 421,000,000. Без на било кој начин да признаат несовесност, “Дистилерс“ може и треба повторно да размислат.“

Во фусноста на статијата, беше најавено дека „во идна статија, Сандеј Тајмс [би] откриле како се случила трагедијата“. На 17 ноември 1972 година, Одделот на Кралската дивизија на Високиот суд (the Divisional Court of the Queen’s Bench Division) му го одобри барањето на јавниот обвинител за забрана ограничувајќи го објавувањето на оваа идна статија врз основа на тоа што истото би претставувало непочитување на судот (види ставови 17-35 подолу за резиме на нацрт статијата и податоци за постапките за непочитување).

12. Иако предложената статија следствено не била објавена, во текот на октомври Сандеј Тајмс опфатиле голем број карактеристики за „децата со талидомид“ и законите за надоместок за лични повреди. Исто така, имало значителна реакција од јавноста, печатот и телевизијата. Некои радио и телевизиски програми биле откажани по официјалните предупредувања за непочитување, но постапката не била всушност започната, освен во однос на телевизиска програма, што е прикажано на 8 октомври 1972 година, за страдањата на децата. Јавниот обвинител тврдел дека таа програма е предвидена за да резултира со притисок врз “Дистилерс“ да платат поголема сума. На 24 ноември 1972 година, Одделот на Кралската дивизија на Високиот суд одлучил (Јавниот обвинител против Лондон Викенд телевизија Лтд) дека немало непочитување на судот затоа што не било утврдено дека телевизиската компанија намерно влијаела на постапката во очекување и во овие околности, самото прикажување на програмата не создало „сериозен ризик“ на мешање со самиот тек на правдата. Судот го издвојува случајот во врска со предложената статија на Сандеј Тајмс врз основа на тоа што уредникот ставил јасно на знаење дека тој намерно се обидува да ги убеди “Дистилерс“ да платат повеќе.

13. Во Долниот дом, претседателот неколку пати одбил да дозволи било каква дебата или прашања во врска со прашањата покренати за трагедијата со талидомид. Сепак, на 29 ноември 1972 година, прашањето е опширно дебатирано во Домот каде предходно имало предлог, меѓу другото, повикувајќи ги “Дистилерс“ да се соочаат со нивните морални одговорности како и за итен закон за да се основа фонд за децата со деформитет. Непосредно пред дебатата, “Дистилерс“ ја зголемиле вредноста на нивниот фонд од £ 3.250.000 на £ 5.000.000.

Голем дел од дебатата бил посветен на прашањето дали итниот закон би го намалил притисокот на “Дистилерс“ и/или на родителите и на дискусијата на социјалните служби за деца и лица со посебни потреби воопшто како и на службените системи за испитување на нови лекови. Особено признание ѝ било оддадено на кампањата на Сандеј Тајмс и разни критики биле упатени на законот и адвокатите. Прашањето за правната, наспроти моралната одговорност на “Дистилерс“ не било разгледувано, иако биле направени упатувања на факти - опишани како „опасни ветрови“- за кои не беше земен голем предвид како и за отсуството на практична работа на тестови на фетусот кога талидомидот за прв пат бил ставен на пазарот. Слични упатувања се појавиле во нацрт статијата на Сандеј Тајмс. На крајот на дебатата, претставниците на Домот „вознемирени за страдањата на децата со талидомид и одложувањето во постигнувањето порамнување“ ги прифатија иницијативите преземени од страна на Владата за подобрување на услугите за лицата со посебни потреби и го поздравиле ангажирањето на Владата да испита некои посебни случаи на потреба и да „разгледа, штом случаите веќе не се на суд, дали треба да се основа фонд за децата со талидомид“.

14. Парламентарната дебата била проследена со понатамошен бран на објавувања и се развила национална кампања во медиумите и општо во јавноста за вршење притисок врз “Дистилерс“ да направат подобра понуда. Кампањата вклучувала и закана за бојкот на други производи на “Дистилерс“ и многу од нивните акционери јавно повикаа на брзо и повољно порамнување. Две статии во Дејли меил на 8 и 9 декември 1972 година, се однесуваа особено, на истите тестирања и резултати од истражување како вклучената статија на Сандеј Тајмс.

Исто така, околу тоа време, имало бројни печатени статии во кои се негирала правната одговорност на “Дистилерс“, но и понатаму не бил поведен спор за непочитување. Постојано се барало јавна истрага за причините за трагедијата, но никогаш не биле извршена, всушност, таа конечно била одбиена од страна на ресорниот министер во летото 1976 година.

По јавната критика, предложеното порамнување не продолжило, а во декември 1972 и јануари 1973 година, “Дистилерс“ истапиле со нови предлози кои вклучувале понатамошно зголемување на вредноста на фондот за £ 20.000.000. Преговорите продолжиле. Во меѓувреме, по жалба од страна на Тајмс Њуспејпер Лтд, забраните на Одделот на Кралската дивизија Високиот суд биле укинати од страна на Апелациониот суд на 16 февруари 1973 година, само за да бидат обновени во изменета форма на 24 август 1973 година по одлуката од Горниот дом од 18 јули, дозволувајќи им друга жалба од страна на јавниот обвинител (види ставови 24-34 подолу).

15. На 30 јули 1973 година, еден судија од Одделот на Кралската дивизија на Високиот суд во голем дел од случаите одобрил услови за порамнување, откако се уверил дека тие биле во интерес на малолетниците кои се вклучени. Според порамнувањето:

(а) секој тужител, доколку ја повлече својата постапка, треба да добие еднократна сума, еднаква на четириесет проценти од износот кој би го добил доколку постапката била успешна; и

(б) треба да се воспостави добротворен фонд за децата со деформитет, вклучувајќи ги и оние опфатени со порамнувањето од 1968 година.

“Дистилерс“ продолжиле да негираат секаква несовесност од нивна или од страна на нивните советници; бидејќи сите родители не го прифатиле предложеното порамнување, ова прашање останало во тек.

16. На барање на јавниот обвинител, забраната за Тајмс Њуспејпер Лтд била укината на 23 јуни 1976 година (види став 35 подолу). Четири дена подоцна, спорната статија била објавена. Истата се разликувала во голем број аспекти од првичната нацрт-верзија; особено, биле испуштени одредени работи врз основа на информации добиени во доверба од страна на советници на родителите за време на судските постапки за талидомид. Откривањето на оваа информација било забрането со дополнителна забрана на 31 јули 1974 година на што тужителите не се жалеле пред Комисијата.

Од 23 јуни 1976 година, четири од постапките на родителите против “Дистилерс“ останале непроменети: во едно, расправите биле завршени, но ништо не било направено од 1974 година, во две, имало само испорака на тужба; во четвртиот случај, бил издаден само судски налог. Покрај тоа, тогаш сè уште била во тек парница меѓу “Дистилерс“ и нивните осигурителни компании кои исто така се вклучени во прашањето за несовесност: осигурителните компании ја оспориле нивната одговорност да платат за порамнувањето од 1973 година врз основа на, меѓу другото, тоа што “Дистилерс“ не извршиле соодветни тестови и истражувања. Оваа постапка била утврдена за судење на 4 октомври 1976 година, но всушност била порамнета на 24 септември 1976 година.

Резиме на нацрт-стативјата

17. Необјавената статија која е предмет на забрана беше започната со претпоставка дека начинот на маркетинг на талидомид во Велика Британија оставил многу простор за подобрување. Утврдиле дека “Дистилерс“:

„- многу се потпирале на германските тестови и не ги завршиле целосно своите испитувања пред ставањето на лекот на пазар;

- во своите истражувања во медицинска и научна литература, не го откриле фактот дека лекот поврзана со талидомид, може да предизвика раѓања на деца со деформитети;

- пред ставање на лекот на пазар не направиле никакви тестови на животни за да се утврди ефектот на лекот врз фетусот;

- забрзана продажба на лекот од комерцијални причини. Не се отргнале по предупредување на едно лице од нивниот персонал дека талидомидот бил далеку поопасен отколку што се претпоставува;

- не се отргнале по откритието дека талидомидот може да го оштети нервниот систем, што само по себе навестува дека тоа може да го оштети фетусот;

- продолжиле да го рекламираат лекот како безбеден за бремени жени дури и до еден месец откако бил повлечен“.

Главниот дел од статијата опишал како, по нивно очигледно разочарувачко почетно вложување во фармацијата, “Дистилерс“ во 1956 година откриле дека германската фирма Хеми Грунентал (Chemie Gruenenthal) развила седатив кој се смета за безопасен и уникатен - талидомид. Огромниот потоен пазар за седативи во тоа време станувал претесен и “Дистилерс“ мислеле дека е неопходно брзо да се дејствува. Нивната одлука за ставање на пазар на лекот била донесена пред тие да ги видат техничките информации, освен запис од еден германски симпозиум и пред да извршат независни тестови. Всушност, изгледа дека тие мислеле дека нема потреба од детални тестови за талидомидот. “Дистилерс“ започнале со пребарување на научна литература, но не успеале да ги откријат резултатите од истражувањето во 1950 година од страна на д-р Тиерш (Thiersch) кои покажувале дека една хемикалија поврзана со талидомид, може да предизвика раѓања со деформитети; мислењата се разликуваат за тоа дали неговото дело би можело да се пронајде.

Продажбата на талидомид во Германија започнала во октомври 1957 година и „Дистилерс“ се обврзале според нивниот договор за лиценцирање да започнат со ставање на пазарот во април 1958 година. Тие ја започнале програмата за лансирање на лекот, иако клиничките испитувања доцнеле. Резултати од првите британски испитувања биле објавени во јануари 1958 година: било пронајдено дека талидомидот ја потиснува работата на тироидната жлезда и дека неговиот метод на дејствување бил непознат; истражувачот предупредил дека биле потребни повеќе тестови. “Дистилерс“ не се зеле предвид овој совет, туку се базирале на нивната одлука за „слаби“ докази, имено други испитувања во Обединетото Кралство и гаранција во однос на резултатите од истражувањето во Германија. Предупредувањето за анти-тироидните ефекти било особено важно, бидејќи познато е дека лековите кои влијаат на тироидната жлезда може да влијаат на неродените деца, тоа е доволно за да се тврди дека “Дистилерс“ требало да го одложат пуштањето на лекот во очекување на понатамошни тестови.

На 14 април 1958 година, продолжува во статијата, талидомидот бил пуштен во продажба во Велика Британија, рекламиран како „сосема безбеден“. На крајот на 1959 година, фармацевт на “Дистилерс“ открил дека талидомид во течна форма бил високо отровен и дека преголема доза може да биде смртоносна, но овој извештај никогаш не бил објавен и течниот производ бил пуштен во продажба во јули 1961 година. Во декември 1960 година, било утврдено дека пациентите кои зеле талидомид, во форма на таблети во која најпрво биле на продажба покажале симптоми на периферен невритис; оваа вест резултирала со запирање на барањето за ставање на пазар на талидомид во Соединетите Американски Држави каде што всушност истиот никогаш не се продавал. Во 1961 година, биле пријавени понатамошни случаи на периферен невритис, но рекламирањето на “Дистилерс“ продолжило да ја нагласува безбедноста на лекот.

Во почетокот на 1961 година, во Велика Британија се родиле деца со деформитети но во тоа време не постоело ништо што ќе ги поврзе со талидомид. Сепак, помеѓу мај и октомври, доктор во Австралија открил дека заеднички фактор во голем број на таквите раѓања е дека мајките земале талидомид за време на бременоста. Ова било пријавено до Шеми Грунентал на 24 ноември, кој го повлекле лекот два дена по откривањето во весник. Веднаш потоа, “Дистилерс“ ставиле крај на продажбата на талидомид. Тестови врз животни, објавени во април 1962 година, потврдиле дека талидомидот предизвикува деформитети, но продажбата по болници не завршила до декември 1962 година.

Нацрт статијата заклучува како што следува:

„Значи, товарот на осигурување дека талидомидот е безбеден јасно падна точно на [“Дистилерс“]. Како компанијата ја измери оваа тешка одговорност? Може да се каже дека:

1. [“Дистилерс“] требало да ја пронајдат целата научна литература за лекови поврзани со талидомид. Не го направиле тоа.
2. Требало да го имаат прочитано трудот на Тиерш за ефектите врз нервниот систем на лекови поврзани со талидомид, да се посомневаат во можните ефекти врз неродени бебиња и следствено, да извршат тестови врз животни за тератогени ефекти. Не го направиле тоа.
3. Требало да направат дополнителни тестови кога било откриено дека лекот има анти-тироидна активност и неочекувана токсичност. Не го направиле тоа.
4. Пред рекламирањето дека лекот е безбеден за бремени жени, требало да имаат доказ дека истиот всушност и е безбеден. Не го направиле тоа.

За [“Дистилерс“] може да се тврди дека искрено верувале дека талидомидот бил слободен од било каква токсичност во време кога за прв пат бил ставен на пазарот во Велика Британија; дека периферниот невритис не се појавил како пропратен ефект додека лекот бил во продажба во Велика Британија во период

од две години; дека тестирањето за тератогени ефекти не било општо во 1958 година; дека ако тестовите биле направени на вообичаените лабораториски животни, ништо не би покажале бидејќи само кај бел зајак во Нов Зеланд талидомидот произведува исти ефекти како кај човечките суштества; и конечно, дека во еден клинички извештај за талидомид даден на бремени жени, немало сериозни резултати (бидејќи талидомидот е опасен само во текот на првите 12 недели од бременоста).

...

Изгледа нема едноставен збир на одговори... “.

Домашно законодавство

18. Англискиот закон кој се однесува на непочитување на судот е опишан во извештајот на Комитетот за непочитување на судот („извештајот на Филимор“ (Phillimore), види став 36 подолу) како „средство со кое судовите можат да постапуваат за да се спречи или казни однесување кое има тенденција да го попречи, прејудииира или злоупотреби делењето на правда, во однос на одреден случај или воопшто“ и како средства кои постојат за заштита не на достоинството на судиите, туку на „спроведувањето на правдата и „фундаменталното владеење на правото“. Непочитување на судот е, со одредени исклучоци, кривично дело казниво со затвор или парична казна од неограничено траење или износ или наредба со цел да се обезбеди сигурност за добро однесување; казна може да се наметне по скратена постапка без судење од страна на порота и објавувањето на факти или мислења кои претставуваат кривично непочитување исто така може да се ограничат со слични процеси. До извесен степен, непочитувањето на судот ја опфаќа истата основа како и разни обични кривични дела против спроведување на правдата, како што е искривување на правдата. Непочитување на судот е дело на напишаното право и опфаќа многу форми на однесување. За случајот Сандеј Тајмс, Г. Диплок (Diplock) забележал во својот говор во Горниот дом:

„Постои изобилство на емпириски одлуки за конкретни случаи на однесување користено за да претстави непочитување на судот. Постои и недостаток на рационално објаснување или анализа на општата концепција на непочитување на судот што е заедничко за случаи каде што е утврдено дека постои. “

Извештајот на Филимор го дели непочитувањето на судот во следните категории:

- (а) „непочитување во лице на судот“, на пример фрлање проектили кон судијата, навредување лица во судот, протестирање во суд;
- (б) „непочитување надвор од судот“, поделено на:
 - (i) репресија против сведоци по завршувањето на постапката;

(ii) „скандализирање на судот“, на пример, злоупотреба на функцијата на судија во својство на судија или напаѓање на неговата непристрасност или интегритет;

(iii) непослушност кон судските наредби;

(iv) однесување, дали намерно или не, кое може да се меша со текот на правдата во одредена постапка.

Конкретниот случај се однесува на последно споменатата категорија која вклучува непочитување во форма на објавување, извештаи или коментари за парнична постапка која е во тек. Во извештајот на Филимор се наведува дека постои недостиг на јасна дефиниција на видот на изјава, критика или коментар кои ќе претставуваат непочитување на судот. Се додава дека, сè додека Горниот дом во случајот Сандеј Тајмс не „формулира прилично различен тест“, тестовите за непочитување при објавување беа сите врз основа на концептот на прејудиирање на, или несоодветно мешање во, правниот процес и дека грешката која со закон за непочитување е и секогаш била направена за да се потисне е ризикот од прејудиирање на правилното спроведување на правдата.

Се чини дека објавувањето може да претставува непочитување на судот не само ако се појави по издавање на судски налог, но исто така и ако тоа се појави кога постапките се „неизбежни“.

19. Јавниот обвинител има право, но не и обврска, да го изнесе пред судот било кое прашање за кое мисли дека може да биде непочитување и кое смета дека треба, во интерес на јавноста, да биде изнесено на тој начин. Освен во одредени случаи, постапка за непочитување, исто така, може да се поведе и од страна на приватни поединци.

20. Треба да се забележи, во врска со ова, дека правилото на Долниот дом забранува упатување во дебата за прашања кои се веќе на суд. Предмет на одредени исклучоци, без никакво упатување, без разлика дали се штетни или не, може да се направи за граѓански судски постапки откако е утврден случајот за судење или на друг начин донесен пред судот; пред тоа (или по тоа во исклучителни случаи), таквите работи може да бидат наведени освен ако претседателот смета дека има вистинска и суштинска опасност од повреда на судењето на случајот. Според ова правило, Домот ја одржа својата дебата на 29 ноември 1972 година (види став 13 погоре), за што беше објавен извештај.

Домашната постапка за непочитување

(а) Вовед

21. “Дистилерс“ дале и формална жалба до јавниот обвинител дека статијата на Сандеј Тајмс од 24 септември 1972 година демонстрира непочитување на судот во поглед на парницата која сè уште е во тек и

на 27 септември, главниот правник, во отсуство на јавниот обвинител му пишал на уредникот на Сандеј Тајмс да го праша за неговите забелешки. Уредникот, во својот одговор, ја оправдал статијата и исто така, поднел нацрт верзија на предложената идна статија за која тврдел целосна фактичка точност. Главниот јавен обвинител прашал дали нацрт верзијата ја видел некоја од странките во парницата, како последица на што бил испратен примерок од нацртот од страна на Сандеј Тајмс во “Дистилерс“ на 10 октомври. Претходниот ден, Сандеј Тајмс биле советувани дека јавниот обвинител решил да не презема дејства во однос на прашањето кое веќе е објавено во септември и октомври; “Дистилерс“ исто така не преземале дејство. На 11 октомври, од канцеларијата на јавниот обвинител ги информирале Сандеј Тајмс дека, по претставувањето на “Дистилерс“, Јавниот обвинител решил да поднесе барање до Високиот суд, со цел да добие судска одлука за законитоста на објавувањето на предложената статија. Следниот ден, тој издал судски налог против Тајмс Њуспејперс Лтд во кој тврди забрана „за ограничување на обвинетите ... од нив самите, нивните службеници или застапници или на друг начин, од објавување или одобрување да биде објавена или испечатена нацрт статија во која се работи за, меѓу другото, развојот, дистрибуцијата и употребата на лекот талидомид, копија од статијата била доставена до јавниот обвинител од страна на обвинетите“.

(б) Одлука на Одделот на Кралска дивизија на Високиот суд на правдата

22. Барањето на јавниот обвинител било слушнато од тројца судии на Одделот на Кралска дивизија на Високиот суд на правдата од 7 до 9 ноември 1972 година; на 17 ноември судот ја одобрил забраната.

Во својата пресуда судот забележал:

„статијата нема намера да изрази било какви ставови во однос на законската одговорност на “Дистилерс“ ... но ... во многу нешта е критички настроена кон “Дистилерс“ и ги обвинува за небрежност во однос на нивниот неуспех за тестирање на производот, или нивниот неуспех да реагираат доволно остро со предупредувачки знаци добиени од тестови од страна на други. Секој кој ја чита статијата не може ... да не добие впечаток дека случајот против “Дистилерс“ на рамниште на несовесност е впечатлив.“

Уредникот на Сандеј Тајмс укажал на тоа дека за секоја постапка за клевета по објавување ќе се брани со приговор дека содржината на статијата е точна, а судот и пристапил на статијата врз основа на тоа дека е фактички точна.

23. Образложението во пресудата на судот можат да се сумира како што следува. Приговорот на едностран коментар, пред склучување на сослушувањето, бил дека може да се добие правилно и непристрасно спроведување на правдата со влијание и прејудицирање на самиот суд, со влијание врз сведоците кои требало да се повикаат или со

прејудицирање на слободниот избор и однесување од странка на парницата. Третата форма на прејудицирање е таа која била релевантна во конкретниот случај. Доколку некоја странка била подложна на притисок од ваков вид кој покренува сериозни изгледи дека ќе биде одбиена за правда, бидејќи на тој начин би се влијаело врз нејзината слобода на дејствување во случајот, тогаш се утврдува непочитување на судот. Тестот за непочитување бил дали, во сите околности на конкретниот случај, зборовите за кои се смета дека создале сериозен ризик дека текот на правдата може да се наруши, без оглед на намерата на авторот или вистината на пишаното.

Како што тврдат обвинетите, не било работа на судот да ги балансира конкурентните интереси на заштитата на спроведувањето на правдата на една страна, и правото на јавноста да биде информирана од друга: коментарот кој причинува сериозен ризик за мешање во правни постапки треба да се задржи, сè до завршувањето на постапката. Сепак, дури и ако тоа не било така, во овој случај немало јавен интерес во непосредно откривање, кој би можел да го надмине јавниот интерес во спречувањето на притисок врз странките во парницата.

Немало разлика во конкретниот случај меѓу убедување насочено кон законска обврска и убедување насочено кон морална обврска. Несомнен мотив на Сандеј Тајмс бил да го придобијат јавното мислење и да извршат притисок врз “Дистилерс“ и да ги предизвикаат да направат повеликодушно порамнување отколку вообичаеното. Имало намерен обид да се влијае на порамнувањето на постапките кои сè уште се во тек и, имајќи ја предвид моќта на јавното мислење, објавувањето на статијата би создал сериозен ризик на мешање во слободата на дејствување во парницата од страна на “Дистилерс“, и тоа би било јасно непочитување.

(в) Одлуката на Апелациониот суд

24. Жалбата од страна на Тајмс Њуспејпер Лтд против одлуката на Одделот на Кралска дивизија на Високиот суд на правда била слушната од страна на Апелациониот суд од 30 јануари до 2 февруари 1973 година. Судот пред тоа добил изјава под заклетва од уредникот на Сандеј Тајмс утврдувајќи го развојот во периодот на интервенирање во самиот случај и во јавната расправа за тоа. Со дозвола на судот, бранителот за “Дистилерс“ направил поднесоци за содржината на предложената статија, укажувајќи на грешките кои ги содржи. На 16 февруари, Апелациониот суд ја отфрли забраната. Резимеа на пресудите прочитани од страна на тројца членови на судот се наоѓаат подолу.

25. Лорд Денинг (Denning) рекол дека предложената статија:

„... содржи детална анализа на доказите против “Дистилерс“. Жестоко ги навеле аргументите велејќи дека “Дистилерс“ не ја исполниле нивната одговорност. Иако, рака на срце, тоа ги сумира аргументите кои би можеле да се направат за “Дистилерс“.“

По укажување дека судот нема изјава под заклетва од “Дистилерс“ во врска со ефектот од предложената статија врз нив и мало познавање на ситуацијата од парницата и преговорите за порамнување, г. Денинг го цитираше законот како што следува:

„... кога парницата е во тек и соодветно активна ... никој не треба да коментира на таков начин да постои реална и значителна опасност од прејудиирање на судењето во постапката, како на пример со влијание врз судија, поротниците, или сведоците, па дури и со општо влијание врз јавноста против странката во случајот ... Дури и ако лицето кое дава коментар искрено верува дека тоа е вистина, сепак тоа е непочитување на судот, доколку влијае врз вистината пред тоа да е констатирано во постапката ... [Понатаму] никој нема да ... предизвика неправичен притисок врз една од странките ... за да го принудат да се откаже од неговата жалба, или да се откаже од неговата одбрана, или да дојде до решение за услови кои тој инаку не би ги подготвил за да прифати.“

„Судење од весник“ продолжи г. Денинг, не смее да се дозволи. Сепак, јавниот интерес во прашање на национален интерес мора да се избалансира во однос на интересите на странките во фер судење или порамнување; во конкретниот случај, јавниот интерес во дискусијата го надминува потенцијалното прејудиирање на дадена странка. Законот не го спречува коментирањето кога парницата е во мирување и не се спроведува активно. Покрај тоа, бидејќи законот не го спречува коментирањето за парницата која е завршена, или пак не ни почнала, немало потреба за спречување на коментар за шеесет и два случаи порамнети во 1968 година или сто дваесет и три случаи во кои не биле издадени судски налози. Дури во септември 1972 година, предложената статија не би изнесувала непочитување: фер е да се коментира за прашање од јавен интерес, тоа не било прејудиирање затоа што парницата не била активна со години и сè уште е; а бил легитимен и притисокот кој го наметнувала статијата. Покрај тоа, би било дискриминација од најлош вид да се продолжи со наредување на Сандеј Тајмс кога Парламентот и друг весник веќе разговарале за прашањето од ноември 1972 година.

26. Лорд Џастис Филмор (Lord Justice Phillimore) истакнал дека секој може слободно да ги коментира случаите кои биле порамнети или во кои нема издадено судски налог. Неправичен притисок за еден случај да се порамни, би можело да претставува непочитување на судот, но тука немало изјава под заклетва од “Дистилерс“ и нема никакви докази дека постои сериозен ризик од предложената статија да го присилува “Дистилерс“ да се спогоди за повеќе или дека притисокот не е фер. Положбата ќе беше поинаква ако имало вистинска намера да се изнесат преостанатите случаи на суд, бидејќи, во тој случај,

стативјата направена да влијае на јавноста против една странка или да изврши притисок врз истата со цел да изнуди порамнување, не може да биде заштитена. Покрај тоа, од ноември 1972 година, Долниот дом го дебатираше ова прашање и други весници, особено Дејли Меил коментираа за случајот; затоа, би било нереално да продолжи забраната.

27. Откако се согласил со пресудата на г. Денинг, лорд Џастис Скармен (Lord Justice Scarman) истакнал дека никој не очекувал судење; судските налози биле насочени кон добивање на порамнување и самото прашање за судските налози не може да ги задуши коментарите. Бидејќи не постои доказ за соодветна активна парница, било нереално предложената статија да се третира како да претставува вистинско или значително прејудицирање на текот на правдата. Покрај тоа, морало да се разгледува јавниот интерес во слободата на говор, како прашање кое е многу важно за јавноста. Конечно, дури и ако Одделот на Кралска дивизија на Високиот суд на правда бил во право, состојбата на јавното мислење по дебатата во Долниот дом била таква што забраната сега треба да биде исфрлена.

(г) Одлука на Горниот дом

28. По одлуката на Апелациониот суд, Сандеј Тајмс се воздржаа од објавување на предложената статија за да му се овозможи на јавниот обвинител да се жали. Апелациониот суд го одбил правото на жалба, но ова било доделено од страна на Горниот дом на 1 март 1973 година. Расправата пред Горниот дом била одржана во мај 1973 година. На 18 јули 1973 година, Домот едногласно донел пресуда дозволувајќи им жалба, а потоа му наложил на Одделот на Кралската дивизија да додели забрана на условите утврдени во став 34 подолу. Резимеа од говорите читани од страна на петмината судии лордови (Law Lords) се наоѓаат подолу.

29. Лорд Рид изјавил дека Домот мора да се обиде да ја отстрани неизвесноста која била главната пречка за овој закон. Законот за непочитување мора во целост да биде основан на државната политика: не служи за заштита на правата на странките во парниците, туку за да се спречи мешање во спроведувањето на правдата и треба да се ограничи на она што е разумно потребно за таа цел. Слободата на говорот не треба да биде ограничена повеќе отколку што е потребно, но тоа не може да се дозволи кога вистински се загрозува спроведувањето на правдата.

Лорд Рид прво се осврна на прашањето за коментар за постапки кои се во тек кој најверојатно ќе изврши притисок врз една од странките. Додека коментарите за кои е веројатно да влијаат врз сведоците и во судницата треба да бидат сопрени бидејќи судењето би можело да биде нефер, фактот дека странката се воздржала од барање да се спроведат

нивните целосни законски права, во никој случај не влијае на фер судење, без разлика дали таа одлука била или не под влијание на некоја трета странка. Соодветно на тоа, онаму каде што е важен само притисокот на една од странките, фер и умерена критика или барање од истите да се откажат од нивните законски права било легитимно и допуштено; на тој начин, статијата на 24 септември 1972 не претставува непочитување. Објавување во 1972 година на идната предложена статија, која се состоела „главно од детални аргументи и докази наменети да покажат дека “Дистилерс“ не се направиле потребната грижа“, не би додало многу на притисокот кој веќе го имаат “Дистилерс“.

Врз основа на ова, Лорд Рид може да се согласи со одлуката на Апелациониот суд, иако од различни причини. Сепак, тој потоа истакна:

„Прашањето дали “Дистилерс“ биле несвесни е често поставувано, но колку што се сеќавам, немало обид за оценка на доказите. Ако овој материјал е пуштен сега, ми се чини дека би било речиси неизбежно да се објават детални одговори и таму ќе бидат искажани различни јавни осуди на ова прашање. Тоа дефинитивно би го сметал како против јавниот интерес.“

Откако потенцирал дека имало силно и општо чувство дека судење од страна на весникот треба да се спречи, г. Рид продолжил:

„Сметам дека сè што е во природата на прејудицирање на еден случај или одредени прашања на истиот е подложно на приговор, не само поради можното влијание на тој посебен случај, но исто така и поради неговите несакани ефекти кои можат да бидат далекусежни. Одговорните „средства за масовно комуницирање“ ќе направат се што можат да биде фер, но ќе има и лошо информирани, несвесни или обиди за осуда кои влијаат врз јавноста. Ако луѓето се доведуваат да мислат дека е лесно да се најде вистината, може да следи непочитување на процесите на законот и доколку им се дозволи да судат на средства за масовно комуницирање, непопуларни луѓе и непопуларни случаи ќе поминат многу лошо. Повеќето случаи на прејудицирање на прашања спаѓаат во непочитување на постојните органи. Не сметам дека слободата на медиумите ќе страда и мислам дека со законот ќе биде појасно и полесно да се применува во пракса ако се направи општо правило дека не е дозволено да се прејудицира за прашања во нерешени случаи.“

Апелациониот суд погрешно ги опиша постапките како „во мирување“, бидејќи преговорите за порамнување биле во тек и несоодветен притисок на една од странките да се спогоди би можело да претставува непочитување. Што се однесува до балансирањето на конкурентниот интерес на Апелациониот суд, лорд Рид рекол:

„... непочитување на судот нема никаква врска со приватниот интерес на странките. Веќе го наведив начинот на кој мислам дека мора да се одржува рамнотежа помеѓу јавниот интерес во слободата на говорот и јавниот интерес во заштита на спроведување на правдата од нарушување. Не гледам зошто треба да постои разлика во принцип меѓу случај кој се верува дека има новости и оној кој нема. Заштитата при спроведувањето на правдата е подеднакво важна кога се

работи за случај кој вклучува важни општи прашања, но и кога не е таков случај.“

Лорд Рид заклучи дека објавувањето на статијата засега треба да биде одложено во светло на околностите кои преовладуваат, но сепак, ако работите се одолговлечат на неодредено време, ќе мора да има преиспитување на јавниот интерес во посебна ситуација.

30. За лорд Морис од Борт-и-Гест (Lord Morris of Borth-y-Gest), законот за непочитување бил дизајниран да го заштити авторитетот на судовите и да спречи неоправдано мешање со обраќање до нив. Јавниот интерес во слободен говор морало да се стави во рамнотежа и не треба да се наметнуваат ограничувања надвор од оние кои се апсолутно неопходни, но

„ова не значи дека ако одредено однесување треба да се стигматизира како непочитување на судот може да добие разрешување и да се смета како легитимно бидејќи тоа биле инспирирано од желбата да се предизвика ублажување на некоја вознемиреност која е прашање на наклонетост и грижа во јавноста. Нема такво нешто како оправдано непочитување на судот.“

Судот ќе најде непочитување само ако ризикот од предрасуди е сериозен, вистински или значителен. Не само што не треба да има влијание на судот или на сведоците, туку би било непристојно да има јавно застапување во корист на една страна во случај кој чека одлука од страна на судовите. Лорд Морис нагласи дека не треба да има „судење од страна на весникот“, забележувајќи дека:

„...судовите ... им должат на странките да ги заштитат или од предрасудите на суди или од потребата самите да учествуваат во налетите на публицитет пред судење.“

Постапките против “Дистилерс“, продолжи тој, не биле „во мирување“ само затоа што странките преферирале порамнување на судење. Додека немало никаква забелешка во 1972 година на коментарот на износите платени во порамнувањето во 1968 година или на општите принципи на правото кои се вклучени или на умерениот морален апел до “Дистилерс“, предложената статија би отишла подалеку. Нејзините отворена цел била да се предизвика јавен притисок врз “Дистилерс“ да платат повеќе. Невниманието било едно од прашањата кои произлегуваат, а нацрт статијата, иако потврдува дека нема заклучоци, покажала дека постои значителен случај против “Дистилерс“. Сè уште не е време да се исфрли забраната.

31. Лорд Диплок рекол дека непочитувањето на судот било казниво бидејќи ја намалува довербата на странките и на јавноста во правичното спроведување на правдата. Правичното спроведување на правдата наложува сите граѓани да имаат непречен пристап до судовите; да бидат способни да се потпрат на непристрасна одлука само врз основа на факти обезбедени во согласност со правилата за докази; да, откако еднаш случајот е поднесен до суд, тие треба да

можат да имаат доверба бидејќи нема узурпирање од било кое друго лице, на пример во форма на „судење од страна на весникот“, на функцијата на судот. Однесувањето кое прејудицира било кое од овие барања или ја намалува довербата на јавноста дека тие ќе бидат испочитувани е непочитување на судот. Лорд Диплок изјавил дека:

„... непочитување на судот во однос на граѓанска постапка не се ограничува само на однесување ... наменето ... да го прејудицира фер судењето на таа постапка со влијание врз ... судот ... или сведоците, тоа се однесува и на однесување за кое се смета дека ги спречува молителите општо да го искористат самите нивното уставно право да имаат свои законски права и должности утврдени и применувани во судовите, со изнесување на јавни критики за кој било молител за постапката или со изложување на истиот на јавни и прејудицирачки дискусии на основаноста или на фактите од неговиот случај пред тие да бидат утврдени од страна на судот или постапката е укината на друг начин во самиот тек на правдата.“

Предложената статија на Сандеј Тајмс, смета лорд Диплок, спаѓа во оваа последна категорија, бидејќи прејудицирачки ги дискутира фактите и мериторноста на одбраната на “Дистилерс” до степен на несовесност пред постапката да биде утврдена од страна на судот или да биде порамнета. Постапките не може да се игнорираат како „во мирување“, бидејќи истата заштита треба да се примени како за преговорите во постапката на порамнување така и за самото судење. Последователните настани не го оправдуваат укинувањето на забраната иако „како што [е] признато“, текстот барал одредени измени. Сериозноста на ризикот од мешање во правичното спроведување на правдата била релевантна во однос на прашањето дали судот треба да зададе казна: откако имало вистински ризик, имало најмалку непочитувања од технички аспект.

Пасусот цитиран во став 11 погоре од статијата на 24 септември 1972 година претставува, исто така, според лорд Диплок, непочитување иако за различни причини, имено, дека тоа ги држело “Дистилерс” на критика од јавноста за основање на одбраната која им е достапна според закон; сепак, оние делови од статијата во септември во кои се зборува за општите принципи на законот биле прифатливи, бидејќи, ако дискусија на такви прашања од општ интерес има индиректен ефект за покренување на притисок врз една од странките, таа мора да го сноси товарот, поради големиот јавен интерес во почитување на слободата на дискусија за прашања од интерес на јавноста.

32. Лорд Сајммон од Глејсдејл (Lord Simon of Glaisdale) се согласил со изјавата на лорд Диплок и со неговите ставови во врска со горенаведениот пасус во статијатата од септември. За предложената дополнителна статија, смета дека претставува детална дискусија на една од клучните прашања во постапките и подготвена на начин да предизвика морален притисок врз “Дистилерс” да се спогодат со

подобри услови. Законот за непочитување бил средство со кое правото го оправдува јавниот интерес за правично спроведување на правдата. Повеќето граѓански постапки биле порамнети и мешањето во преговорите за порамнување не претставувало помало непочитување од мешањето во процедурална ситуација во строго судска смисла. Текот на правдата вклучува преговори за порамнување врз основа на наложениот закон и Апелациониот суд згрешил во тоа што навел дека статијата не би претставувала непочитување бидејќи парницата била во мирување. Дури и приватниот притисок врз една од странките, општо не е дозволив и може да се оправда само во тесни граници. Законот треба да одржува баланс меѓу два јавни интереса - слобода на дискусија и правилно спроведување на правда - но би било премногу недоверливо ако балансот треба повторно да биде разгледуван во секој случај засебно. Законот треба да утврдува некои општи правила, во однос на одредена парница, големиот интерес на јавноста за време на парницата бил дека судската постапка треба да напредува без мешање. Исклучок било дека јавната дискусија за прашања од општ интерес кои веќе почнале пред да започне парницата не треба да престанат ако немаат намера да ѝ наштетат на парницата.

33. Лорд Крос од Челси (Lord Cross of Chelsea) изјавил дека „непочитување на судот“ значи мешање при спроведувањето на правдата. Правилата на непочитување не треба да ја спречуваат слободата на говорот повеќе отколку што е разумно потребно. Предложената статија го истражува прашањето дали „Дистилерс“ биле несвесни и секое „прејудицирање“ на прашања за факти или законот во очекување на граѓанска или кривична постапка во принцип, било такво мешање. Тој продолжил:

„Објавување на нешто кое влијае прејудицирачки на прашање кое е во очекување на парницата која и самата е доволно безопасна може да предизвика одговори кои се далеку од безопасни но кои, како што се одговораат, би изгледало неправедно да се задржат ... Неопходно е апсолутно правило – иако изгледа неразумно некој да го гледа само конкретниот случај - за да се спречи постепено преминување кон судење од страна на весник или телевизија.“

Ова правило, додаде лорд Крос, се применува на исходот од преговорите за порамнување исто колку и на резултатот од самото судење.

Тајмс Њуспејпер Лтд тврделе дека треба да постои исклучок од ова правило кога се вклучени прашања од голема загриженост за јавноста, но сепак, Домот се занимавал само со дискусија за прашањето дали „Дистилерс“ биле несвесни и не беше спречена дискусија на прашања од поширок опсег, како што се обемот на одговорност на производителите и проценка на штети. Одговорноста, исто така, ја снесува издавачот во врска со истекот на времето поради раѓањата и

отсуство на било каква јавна расправа; сепак, ниту една страна не е виновна за доцнењето, Апелациониот суд погрешно ги опиша постапките како „во мирување“, бидејќи преговорите за порамнување биле активни и отсуството на јавна расправа не ја оправдала дозволата на медиумите да спроведат истрага, додека постапките биле во тек. Состојбата не е променета по расправата во Одделот на Кралска дивизија на Високиот суд на правда: дебатата во Долниот дом се фокусираше на моралните прашања и иако “Дистилерс“ истапиле со понуда на можно комплетно порамнување - така што објавувањето на статијата не би можела да им наштети -, не било сигурно дека ниту една тужба не би дошла на суд. Според тоа, забраната треба повторно да се воведет, но со слобода повторно да се укине кога Тајмс Њуспејпер Лтд ќе смета дека би можеле да го убедат судот дека нејзиното продолжување не е оправдано со оглед на фактите кои постојат.

Статијата од 24 септември 1972 година не била непочитување: прејудуирање на дадено прашање било непочитување на судот, но не и фер и прецизно изразен коментар кој може да донесе уште поголем притисок врз една од странките.

34. На 25 јули 1973 година, Горниот дом нареди прашањето повторно да биде изнесено во Одделот на Кралска дивизија на Високиот суд на правда, со насока да ја доделат следната забрана:

„да ... Тајмс Њуспејпер Лтд, од страна на нив самите, нивните службеници, агенти или на друг начин, се ограничува од објавување, или предизвикување или овластување или обезбедување на објавување или печатење, на која било статија или прашање кое ги прејудуира прашањата за несовесност, прекршување на договор или злоупотреба на должноста, или се занимава со докази во врска со било кое од наведените прашања кои произлегуваат во какви било дејства во очекување или кои се неизбежни против “Дистилерс“ ... во однос на развојот, дистрибуцијата или употребата на лекот „талидомид“.

На обвинетите им била доделена слобода да поднесат барање до Одделот на Кралска дивизија за укинување на забраната.

Одделот на Кралска дивизија на Високиот суд на правда ја спроведет горенаведената насока на 24 август 1973 година.

(д) Одлука на Одделот на Кралска дивизија за укинување на забраната

35. На 23 јуни 1976 година, Одделот на Кралска дивизија на Високиот суд на правда го сослуша барањето на јавниот обвинител за укинување на забраната. Во име на јавниот обвинител, било кажано дека потребата за забрана повеќе не постои: повеќето тужби против “Дистилерс“ биле порамнети и имало само четири продолжени постапки кои доколку биле спроведени внимателно, би можеле дотогаш да се донесат пред суд. Бидејќи имало спротивставени јавен интерес во Сандеј Тајмс и е дозволено да објавуваат „во најкраток можен рок“, јавниот обвинител го доставил предметот до судот како

предмет каде што според јавниот интерес, веќе нема потреба од воздржаност. Судот, имајќи предвид дека можноста за притисок врз “Дистилерс“ целосно исчезнала, го одобрил барањето.

Предлози за реформи на законот за непочитување на судот

36. Еден посебен аспект на законот бил разгледуван од страна на Меѓуресорски комитет за Законот за непочитување бидејќи се однесува на истражните трибунали, објавен во 1969 година. На 8 јуни 1971 година, канцеларот и адвокатот назначиле комитет под раководство на претседавачот лорд Џастис Филимор за да се разгледаат промените кои биле потребни во законот за непочитување како целина. Извештајот Филимор бил претставен во парламентот во декември 1974 година, откако било одложено заради парницата за непочитување на Сандеј тајмс. Во извештајот се дискутира за различни пресуди од тој случај и ја опишува и илустрира несигурноста на сегашната состојба на законот во однос на објавувањата кои се занимаваат со правни постапки. Иако може да се смета дека правото на издавање на овие објавувања имало повод да биде надвлдавано од јавниот интерес при спроведување на правдата, Комитетот сметал дека балансот отишол премногу далеку во однос на слободата на медиумите. Според тоа, направиле различни предлози за реформа за да ја поправат состојбата, но и за да постигнат поголема сигурност во законот. Особено, постоел сомнеж за тоа дали тестот за „предвремена пресуда“, како што е предложен во Горниот дом е вистинскиот, имајќи предвид дека отишла и предалеку и не доволно далеку. Комитетот го претпочитал следниов тест, да се примени во светло на околностите кои постојат во времето на објавување: „дали обжаленото објавување може да создаде ризик да текот на правдата биде сериозно попречен или прејудициран.“ Еден член на Комитетот забележал дека, и покрај забраната на статијата од Сандеј Тајмс, кампањата за протест и притисок врз трагедијата со талидомид го исмеа законот за непочитување.

Комитетот особено заклучи, дека законот за непочитување бил потребен како средство за одржување на правата на граѓаните на фер и непречен систем на правда и заштита на правилното спроведување на законот; меѓутоа, дејствувањето на тој закон треба да се ограничи со околностите каде постапката на прекршување не е во рамки на дефиницијата на кое било друго кривично дело и каде остварувањето на целите на законот налагаат скратена постапка. Законот, како што бил, содржел недоречености кои ја спречуваат и ограничуваат разумната слобода на говорот и треба да се измени и да се појасни за да се овозможи слобода на говорот како што било заради постигнување на горенаведените цели.

Комитетот препорачува, меѓу другото, дека објавувањето треба да биде предмет на законот за непочитување доколку истото создава

ризик од сериозно прејудицирање (без разлика дали намерно или не), но дека оваа строга обврска треба да се применува само:

(а) ако објавувањето создало ризик дека текот на правдата ќе биде сериозно попречен или прејудициран;

(б) кога, во случај на граѓанска постапка во Англија и Велс, случајот бил одреден за судење;

(в) предмет на достапноста на одбраната дека објавувањето формирало дел од една дискусија на прашања од општ јавен интерес и само случајно или ненамерно создало ризик од сериозни осуди во соодветни постапки.

Исто така, било препорачано дека влијанието или притисокот на кое дадена страна е подложна во постапките не треба да се смета за непочитување освен ако истото прераснало во заплашување или незаконски закани за неговата личност, имот или углед.

37. Препораките кои се наоѓаат во извештајот Филимор сè уште не се спровеле и Владата не излегла со предлози за законодавството. Сепак, во март 1978 година, тие издале Зелена книга (Green Paper), со намера да обезбедат основа за парламентарна и јавна расправа и побарале коментари што ќе бидат земени предвид при креирање на одлука во политиката. Зелената книга, која нема заклучоци, ги подготвува препораките од Комитетот за Филимор и ги утврдува аргументите за и против некои од нив, како на пример, оние кои се однесуваат на обезбедување на одбраната на „дискусија на прашања од општ јавен интерес“ и за влијанието или притисокот на кое е подложна дадена странка. Документот не го доведува во прашање предлогот дека тестот за „предвремена пресуда“ на кој беше упатено во рамките на Горниот дом треба да се преиспита.

ПОСТАПКИ ПРЕД КОМИСИЈАТА

38. Во нивната тужба, поднесена до Комисијата на 19 јануари 1974 година, тужителите тврделе дека забраната, издадена од Високиот суд и поддржана од Горниот дом, за да се воздржат од објавување на статија во Сандеј Тајмс за децата со талидомид и порамнувањето на нивниот надомест на штета во Обединетото Кралство претставувало повреда на член 10 (чл. 10) од Конвенцијата. Тие уште и наведуваат дека начелата врз кои е основана одлуката на Горниот дом претставувале повреда на член 10 (чл. 10) и побарале од Комисијата да се насочи или, пак, да побара од Владата да воведат закон со кој се отфрла одлуката на Горниот дом и го доведува законот за непочитување на судот во согласност со Конвенцијата.

39. Во својата одлука од 21 март 1975 година, Комисијата, по опишување на прашањето што го разгледува во однос на тоа „дали правилата за непочитување на судот како што се применуваат во одлуката на Горниот дом за доделување на забрана се основа која го оправдува ограничувањето според член 10 став 2 (чл. 10-2)“, одлучиле дека е допустлива и ја прифатиле жалбата.

40. Во нивните поднесоци за мериторноста, тужителите ги изнеле следниве дополнителни обвинувања:

- дека имало дискриминација во спротивност со член 14 (чл. 14) на Конвенцијата поради фактот дека слични медиумски објавувања не биле ограничени и поради разликата помеѓу правилата кои се применуваат во Парламентот во однос на коментирањето за тековни судски процеси и правилата за непочитување на судот за медиумите;

- дека, спротивно на член 18 (чл. 18) од Конвенцијата, начелата за непочитување на судот, кои треба да се ограничат на одржување на независноста и непристрасноста на судството, во случајот на тужителите всушност биле применувани за заштита на една од странките и на начин за да ги спречат тужителите од вршење на своите должности како новинари.

41. Во својот извештај од 18 мај 1977 година, Комисијата, по донесување на одлука дека би можела и мора да се справи со дополнителните обвинувања на тужителите, го изнесе своето мислење:

- од осум на пет гласа, дека ограничувањето наложено врз правото на слобода на изразување на тужителите е спротивно на член 10 (чл. 10) од Конвенцијата;

- едногласно, дека немало прекршување на членови 14 и 18 читани заедно со член 10 (чл. 14+10, чл. 18+10).

Извештајот содржи заеднички издвоено мислење од страна на пет члена на Комисијата.

ВО ОДНОС НА ПРАВОТО

I. ЗА ЧЛЕН 10 (чл. 10)

42. Тужителите тврдат дека се жртви на повреда на член 10 (чл. 10) од Конвенцијата, кој гласи:

"1. Секој има право на слобода на изразување. Ова право ја вклучува слободата на сопствено мислење и примање и пренесување на информации и идеи без какво било мешање на јавно тело и без оглед на границите. Овој член (чл. 10) не ги спречува државите да бараат лиценци од претпријатијата за радиодифузија, телевизија или кино.

2. Остварувањето на овие слободи, бидејќи со себе носи должности и одговорности, може да биде предмет на формалности, услови, рестрикции или казни определени со закон и неопходни во едно демократско општество, во интерес на националната безбедност, територијалниот интегритет или јавната безбедност, за спречување на неред или кривично дело, за заштита на здравјето или моралот, за заштита на угледот или правата на другите, за заштита од откривање на доверливи информации или за одржување на авторитетот и непристрасноста на судството.“

Тужителите тврдат дека овој прекршок произлегува од причина, прво, од забрана доделена од страна на англиските судови и второ, од продолжување на ограничувањата на кои тие се изложени како резултат од преопфатен и недостаток на прецизност на законот за непочитување на судот.

Комисијата, во својот извештај, изразува мислење дека има прекршок на првата основа. Во однос на втората основа, главниот делегат исто така предложил на сослушувањето на 24 април 1978 година, дека забраната не била само прашање кое судот морал да го разгледа во согласност со член 10 (чл. 10) и дека, и покрај пресудата од Горниот дом и навистина поради недореченостите, тужителите и другите медиуми и понатаму биле жртви на несигурноста на законот за непочитување на судот.

Владата тврди дека не постои прекршок на член 10 (чл. 10).

43. Во однос на втората основа, судот потсетува дека „неговата надлежност во спорни прашања е ограничена само на тужби кои најпрво се поднесени и прифатени од страна на Комисијата“: „Одлуката на Комисијата за прогласување на тужба за допустлива го определува предметот на случајот изведен пред суд; единствено во таа рамка судот, откако случајот е уредно поднесено, може да биде запознаен со сите прашања од фактот или од законот кои се јавуваат во текот на постапката“ (пресуда од 18 јануари 1978 година во случајот на Ирска против Обединетото Кралство, Серија А бр. 25, стр. 63, став 157). Во конкретниот случај, Комисијата, во својата одлука од 21 март 1975 година за допустливоста на тужбата, наведува дека предходното прашање било „дали правилата за непочитување на судот како што се применуваат во одлуката на Горниот дом за доделување на забрана се основа која го оправдува ограничувањето според член 10 (2) (чл. 10-2)“. Испитувањата на Комисијата за основаноста на случајот била ограничена само на тоа прашање.

Судот на тој начин заклучил дека треба само да се испита дали имало прекршок на Конвенцијата поради пресудата на Горниот дом.

44. Првично, засегнатата забрана е доделена од страна на Одделот на Високиот суд на правда – Кралска дивизија и се однесувала само на нацрт статијата на Сандеј Тајмс (види став 21 погоре). Таа била укината од страна на Апелациониот суд (види став 24 погоре), но Горниот дом ја обновил и значително го проширил нејзиниот опсег со

насочување на Одделот на Кралска дивизија на Високиот суд на правда, да нареди

„да ... Тајмс Њуспејпер Лтд, од страна на нив самите, нивните службеници, агенти или на друг начин, се ограничува од објавување, или предизвикување или овластување или обезбедување на објавување или печатење, на било која статија или прашање кое ги осудува прашањата за несовесност, прекршување на договор или злоупотреба на должноста, или се занимава со докази во врска со било кое од наведените прашања кои произлегуваат во какви било дејства во очекување или кои се неизбежни против “Дистилерс“ ... во однос на развојот, дистрибуцијата или употребата на лекот „талидомид“.“

45. Јасно е дека имало „мешање од јавно тело“ при остварувањето на слободата на изразување на тужителите, која е загарантирана со став 1 од член 10 (чл. 10-1). Таквото мешање повлекува „кршење“ од член 10 (чл. 10) ако тоа не спаѓа во еден од исклучоците предвидени во став 2 (чл. 10-2) (Хендисајд (Handyside) пресуда од 7 декември 1976 година, Серија А бр. 24, стр. 21, став 43). Затоа судот морал да испита, за возврат дали мешањето во конкретниот случај било „пропишано со закон“, без разлика дали тоа имало цел или цели или се легитимни според член 10 (2) (чл. 10-2) и дали тоа е „неопходно во едно демократско општество“ за горенаведената цел или цели.

А. Дали мешањето било „пропишано со закон?“

46. Тужителите расправаат, меѓу другото, дека законот за непочитување на судот, пред и по одлуката на Горниот дом, бил толку нејасен и неизвесен и начелата изнесени со таа одлука биле толку нови што не може да се сметаат за „пропишани со закон“. Владата тврди дека е доволно, во овој контекст, тоа што воздржаноста е во согласност со законот; тие се изјасниле, алтернативно, дека фактите на случајот на воздржаноста се барем „грубо предвидливи“. Вториот тест бил наведен од страна на Комисијата во нејзиниот извештај, иако всушност само продолжил според претпоставката дека начелата применети од страна на Горниот дом биле „пропишани со закон“. Сепак, на расправат на 25 април 1978 година, главниот делегат на Комисијата додал дека, со оглед на недореченостите на законот, воздржаноста не била „пропишана со закон“, барем кога забраната за прв пат била доделена во 1972 година.

47. Судот смета дека зборот „закон“ во изразот „пропишано со закон“ го опфаќа не само статутот, но и напишаниот закон. Според тоа, судот тука не придава значење на фактот дека непочитување на судот е дело на напишано право, а не на законодавството. Тоа јасно би било спротивно од намерата на подготвувачите на Конвенцијата да сметаат дека наметнатото ограничување врз основа на напишано право не е „пропишано со закон“ само врз основа на тоа што не е објавено во

законодавството: на тој начин, заштитата од член 10 (2) (чл. 10-2) не би го важела за напишаното право кое важи во земја која е членка на Конвенцијата и би ги поткопало самите корени на правниот систем на таа земја.

Всушност, тужителите не тврдат дека изразот „пропишано со закон“ бара законодавство во секој случај; тие доставуваат само ако законодавство е потребно - како во конкретниот случај – правилата на напишаното право се толку несигурни што не го задоволуваат тоа што тужителите го одржуваат, концептот содржан во тој израз, имено, начелото на правна сигурност.

48. Изразот „пропишано со закон“ се појавува во став 2 од членови 9, 10 и 11 (чл. 9-2, чл. 10-2, чл. 11-2) од Конвенцијата, што е еквивалентно со „prévues par la loi“ во француските текстови за секој од случаите. Меѓутоа, кога истиот француски израз се појавува во член 8 (2) (чл. 8-2) од Конвенцијата, во член 1 од Протокол бр. 1 (P1-1) и во член 2 од Протокол бр. 4 (P4- 2), текстот на англиски јазик е „во согласност со законот“, „предвидено со закон“ и „во согласност со закон“, соодветно. Според тоа, соочени со верзии од договорот за правење закон со кој се еднакво автентични, но не се исти, судот мора да ги интерпретира на начин кој ги помирува колку што е можно повеќе и е најсоодветно со цел да се реализира целта и да се постигне целта на договорот (види пресуда Вемхоф (Wemhoff) од 27 јуни 1968 година, Серија А бр. 7, стр. 23, став 8 и член 33 став 4 од Виенската конвенција од 23 мај 1969 година од Законот за договори).

49. Според мислењето на судот, следните две се барања кои произлегуваат од изразот „пропишано со закон“. Прво, законот мора да биде соодветно достапен: граѓанинот мора да биде во можност да има индикација која е соодветна на околностите од правните правила кои се применуваат за даден случај. Второ, нормата не може да се смета како „закон“, освен ако не е формулирана доволно прецизно за да му овозможи на граѓанинот да го регулира неговото однесување: тој мора да биде во можност - ако има потреба, со соодветен совет - да ги предвиди, до степен кој е разумен во дадените околности, последиците кои дадена акција може да ги предизвика. Тие последици не треба да бидат предвидливи со апсолутна сигурност: искуството покажува дека тоа е недостижно. Сепак, додека сигурноста е многу посакувана, тоа може во примената да донесе прекумерна строгост и законот мора да биде во можност да држи чекор во однос на менувањето на околностите. Соодветно на тоа, многу закони се неизбежно изразени во услови кои, во поголема или помала мера, се нејасни и чие толкување и примена се прашања на пракса.

50. Во конкретниот случај, прашањето дали овие барања на пристапност и предвидување на можноста се задоволителни е комплицирано од фактот што различни начела се потпираат на разни

засегнати судии. Одделот на Кралска дивизија на Високиот суд на правда го применува начелото дека намерен обид да се влијае врз решавање на нерешени постапки, со тоа што притисокот на јавноста го носи една странка претставува непочитување на суд („начело на притисок“; види став 23 погоре). Одредени членови на Горниот дом, исто така, алудирале на ова начело, додека други го претпочитаат начелото дека непочитување на судот е да се објавува материјал кој прејудиира, или е најверојатно да предизвика јавно прејудиирање за прашањата покренати во очекување на парницата („начело на предвремена пресуда“; види ставови 29 до 33 погоре)

51. Тужителите не тврдат дека биле без индикација соодветна за околностите на „начело на притисок“. Всушност, постоењето на ова начело е признато од страна на адвокат за Тајмс Њуспејпер Лтд кој е фатен како изјавува пред Одделот на Високиот суд на правда – Кралска дивизија: „Дури и ако се врши притисок на странка, статијата воопшто не претставува непочитување, бидејќи [повисокиот јавен интерес] го надминува секое прашање на погрешно дејствување. Алтернативно, ако статијата е непочитување на прв поглед, повисокиот јавен интерес обезбедува одбрана против она што инаку би било непочитување.“ Сепак, лорд Џастис Филимор во Апелациониот суд се осврнa на „поголемиот дел од власт ... покажува дека секој обид да се разбуди чувството на јавноста против една странка е сериозно непочитување“.

Судот, исто така, смета дека не може да има сомневање дека „начелото на притисок“ било формулирано со доволна прецизност за да им се овозможи на тужителите да ги предвидат до соодветен степен последиците кои објавувањето на нацрт статијата може да ги предизвика. Во Вајн Продактс Лтд (Vine Products Ltd.) против Грин (Green) (1966), г. Џастис Бакли (Justice Buckley) го формулирал законот на овој начин: „Секој весник кој коментира за тековната правна постапка на било кој начин кој е најверојатно на штета на фер судењето на постапката врши непочитување на овој суд. Тоа може да произлезе на различни начини. Може коментарот да е оној кој најверојатно на овој или оној начин создава притисок кој има врска со едната или другата странка во постапката, со цел да се спречи таа странка од гонење или од одбраната на постапката, или поттикнување на таа странка да ги достави условите за компромис кои инаку не би ги подготвиле да го занимава или да му влијаеле на некој друг начин на неговото однесување во постапката, кога треба да е слободен за да ги гони или да се брани, како што се препорачува, без да бидат предмет на таквиот притисок.“

52. Тужителите од друга страна пак, тврдат дека начелото на предвремена пресуда, било ново и дека поради тоа тие не би можеле да имаат соодветна индикација за неговото постоење. Поддршка за ова

гледниште може да се најде во неколку органи наведени од страна на тужителите, вклучувајќи го и извештајот Филимор, во кој е наведено дека во Горниот дом „формулиран е прилично различен тест“ (види став 18 погоре). Сепак, судот исто така го истакна следново:

- во поднесоците на тужителите, тоа е поднесено (став 2.54): „начелото на предрасуди“ како што се применува од страна на Горниот дом во однос на фактите на конкретниот случај никогаш претходно не претставувала „сооднос“ на одлука на англиски суд во сличен случај“ (нагласено);

- во 1969 година, Меѓуресорскиот комитет за Законот за непочитување бидејќи се однесува на истражните трибунали, (види став 36 погоре) наведе во став 26 од својот извештај: „Нема пријавен случај и никој не е прогласен за виновен за непочитување на судот во однос на коментарите во врска со предметот на судот пред самиот судија... Меѓутоа постојат изјави кои го поддржуваат ставот дека таквите коментари може да изнесуваат непочитување“;

- третото издание (на сила во 1972 година) од законите Халсбури на Англија (Halsbury's Laws of England) (vol. 8, стр. 7 et seq, ставови 11-13) ги содржи следниве пасуси кои се придружени со упатување на претходната судска пракса: „... забелешки ... кои влијаат прејудиирачки на јавноста во прилог на или против странката за непочитување ... нема [ништо] со поопасни последици отколку да се влијае на мислењето на јавноста против лицата засегнати како странки во случаите пред случајот да е конечно сослушан ... Непочитување е да се објави една статија во весник во која се коментира постапката во ... граѓанска постапка која е во тек ... Во такви случаи, треба да се разгледазлонамерната насока на едно судење од страна на весниците кога судењето е во тек во редовните судови во земјата ... Од друга страна, резимето за надлежност [да се казни непочитување] треба само да се извршува кога е веројатно дека објавувањето значително го нарушува фер судењето.“

Што се однесува до формулацијата на „начелото на предвремена пресуда“, судот забележал дека упатувањето било направено во Горниот дом на разни органи, а особено, во Хант против Кларк (1889) (Hunt v. Clarke), каде лорд Котон го цитирал законот на овој начин: „Доколку било кој напишено ги дискутира правата во еден случај или доказите кои треба да се изнесат пред случајот, тоа, според мое мислење, би било многу сериозен обид да се наруши правилното спроведување на правдата. Не е неопходно судот да донесе заклучок дека на даден судија или порота ќе се влијае прејудиирачки, но ако тоа влијае прејудиирачки на соодветното судење на постапката, тоа е непочитување и ќе биде извршена потребната казна со цел да се ограничи таквото однесување.“ Покрај тоа, уредникот на Сандеј Тајмс во својата писмена изјава под заклетва поднесена во Одделот на

Високиот суд на правда – Кралска дивизија изјавил: „... Добив правен совет дека [предложената] статија ... е во категорија различна од онаа на статиите објавени со тоа што покрај презентирањето на информациите кои ги зајакнуваат моралните аргументи за фер порамнување, таа вклучува и докази кои се однесуваат на прашањето за одговорност во очекување на постапката на талидомид.“

Да сумирам, судот не смета дека тужителите биле без индикација која била соодветна во околности на постоење на „начелото на предвремена пресуда“. Дури и ако судот има одредени сомневања во врска со точноста со која тоа начело било формулирано во тој релевантен период, се смета дека кандидатите биле во можност да предвидат, до степен кој бил разумен во дадените околности, дека постои ризик објавувањето на нацрт-стативјата да се судри со начелото.

53. Мешањето на слободата на изразување на тужителите е така „пропишано со закон“ во рамки на значењето на член 10 (2) (чл. 10-2).

Б. Дали мешањето има цели кои се легитимни според член 10 став 2 (чл. 10-2)?

54. Во поглед на тужителите, Владата и малцинството на Комисијата, законот за непочитување на судот служи за заштита не само на непристрасноста и авторитетот на судството, но исто така и на правата и интересите на странките.

Мнозинството од Комисијата, од друга страна, иако прифаќа дека законот за непочитување има општа цел на обезбедување правично спроведување на правдата и дека на тој начин се обидува да постигне цели слични на оние предвидени во член 10 (2) (чл. 10-2), каде се говори за одржување на авторитетот и непристрасноста на судството, смета дека не биле повикани посебно да испитаат дали тој закон сè уште има за цел заштита на правата на другите.

55. Судот прво нагласува дека изразот „авторитетот и непристрасноста на судството“ треба да се сфати „во рамки на значењето на Конвенцијата“ (види, мутатис мутандис, пресудата Кониг (König) од 28 јуни 1978 година, Серија А бр. 27, стр. 29-30, став 88). За таа цел, мора да се земе предвид централната позиција во овој контекст со член 6 (чл. 6), која се одразува на фундаменталниот принцип на владеење на правото (види, на пример, пресуда Голдер (Golder) од 21 февруари 1975 година, Серија А, бр. 18, стр. 17, став 34).

Терминот „судство“ („*pouvoir judiciaire*“) се состои од механизми на правдата или судската власт, како и судии во нивната службена должност. Фразата „орган на судството“ особено го вклучува мислењето дека судовите се и прифатени од страна на широката јавност како правилен форум за утврдување на законските права и

обврски и за решавање на спорите во однос на нив; понатаму, дека јавноста во целина ги почитува и има доверба во капацитетот на судовите да ја исполнат таа функција.

Доволно е, во овој контекст, да се прифати описот на општите цели на законот за непочитување даден со извештајот Филимор. Како што може да се види од став 18 погоре, поголемиот дел од категориите за однесување опфатени со законот за непочитување се однесуваат или на положбата на судиите или на функционирањето на судовите и на механизмите на правдата: затоа „одржување на авторитетот и непристрасност на судството“ е една цел на тој закон.

56. Во конкретниот случај, судот го дели ставот на мнозинството на Комисијата дека, сè додека законот за непочитување може да послужи за заштита на правата на странките, оваа цел е веќе вклучена во фразата „одржување на авторитетот и непристрасноста на судството“: правата кои се со ова заштитени се правата на поединци во својство на странки во спорот, тоа се лица кои се вклучени во механизмите на правдата и власта на тие механизми нема да се одржува освен ако заштитата е овозможена за сите оние кои се вклучени или прибегнуваат кон неа. Затоа, не е неопходно да се разгледува како посебно прашање дали законот за непочитување има за цел и зачувување на „правата на другите“.

57. Останува да се испита дали целта на мешање на слободата на изразување на тужителите е одржување на авторитетот и непристрасноста на судството.

Никој од засегнатите лордови не ја основал својата одлука врз база на тоа дека предложената статија може да влијае врз „непристрасноста“ на судството. Оваа основа, исто така, не била застапувана пред судот и може воопшто да не се зема предвид.

Причините зошто нацрт статијата била земена како статија подложна на приговор од страна на Горниот дом (види ставови 29 до 33 погоре) може накратко да се сумира како што следува:

- со „прејудицирање“ на прашањето за несовесност, ќе дојде до непочитување на процесите на законот или мешање при спроведувањето на правдата;

- статијата била од таков вид што би ги изложила “Дистилерс“ на јавноста и осудувачки дискусии за мериторноста на нивниот случај, изложеност која би била подложна на приговор бидејќи ги попречува молителите од тоа да прибегнат кон решавање во судовите;

- таа би ги изложила “Дистилерс“ на притисок и на прејудицирање на прашањата во судската постапка, а законот за непочитување бил дизајниран за да се спречи мешање во барањето помош од судовите;

- предвремена пресуда од страна на медиумите во овој случај неизбежно би довеле до одговори од страна на странките, а со тоа и

создавање на опасност од „судење од страна на весникот“ некомпатибилно со правилното спроведување на правдата;

- судовите на странките им должат заштита од превремени осуди што вклучува нивно учество во налетот на публицитет пред судење.

Судот смета дека сите овие различни причини ја изневеруваат целта за одржување на „авторитетот ... на судството“, како што е толкувано од страна на судот во вториот потстав од став 55 погоре.

Според тоа, мешањето во слободата на изразување на тужителите имало цел која е легитимна според член 10 (2) (чл. 10-2).

В. Дали мешањето било „неопходно во едно демократско општество“ за одржување на авторитетот на судството?

58. Тужителите поднесуваат и мнозинството на Комисијата смета дека наведеното мешање не е „неопходно“ во рамки на значењето од член 10 (2) (чл. 10-2). Владата тврди дека малцинскиот дел на членови на Комисијата биле во право кога го постигнале спротивниот заклучок и се потпираат, особено, на маргините на дискреција кои ги уживаат за прашањето од страна на Горниот дом.

59. Судот веќе имал прилика во горенаведената пресуда Хендисајд да го изјасни своето толкување на фразата „неопходно во едно демократско општество“, природата на функциите во испитувањето на прашања кои се вртат околу оваа фраза и начинот на кој ќе ги вршат тие функции.

Судот забележал дека, додека придавката „неопходно“, во рамки на значењето на член 10 (2) (чл. 10-2), не е синоним за „незаменливо“, ниту пак има флексибилност како изразите „прифатливо“, „вообичаено“, „корисно“, „разумно“ или „пожелно“, и дека го подразбира постоењето на „итна општествена потреба“ (стр. 22, став 48).

Како второ, судот истакна дека првичната одговорност за обезбедување на правата и слободите утврдени во Конвенцијата лежи во поединечните земји потписнички. Според тоа, „член 10 (2) (чл. 10-2) им остава на земји потписнички маргина на дискреција. Ова маргина е дадена како на домашниот законодавец... така и на органите, судски меѓу другото, кои се повикани да ги толкуваат и применуваат законите во сила“ (стр. 22, став 48).

„Сепак, член 10 (2) (чл. 10-2) не им дава на земјите потписнички неограничена надлежност во однос на дискрецијата“: „Судот ... е овластен да даде конечна одлука за тоа дали „ограничувањето“... може да се усклади со слободата на изразување како што е заштитена со член 10 (чл. 10). Домашната маргина на дискреција на тој начин, оди во согласност со надзор на европски ниво“, која „го опфаќа не само основното законодавство, туку и одлуката со која истиот се применува, дури и ако е даден од страна на независен суд“ (ибид., стр. 23, став 49).

Комбинирајќи ги овие начела, Судот заклучи дека „во никој случај не е [негова] задача да го заземе местото на надлежните национални судови, туку да ги прегледа во согласност со член 10 (чл. 10) одлуките кои ги доставуваат во вршењето на нивната надлежност во однос на дискреција“ (ибид., стр. 23, став 50).

Ова не значи дека надзорот на судот е ограничен само на утврдување дали тужената држава го употребила своето дискреционо право разумно, внимателно и со добра волја. Дури и земјата потписничка која така се однесува останува предмет на контрола на судот во однос на компатибилноста на нејзиното однесување со обврските кои ги има преземено во согласност со Конвенцијата. Судот сè уште не се приклучил на спротивното гледиште кое во суштина било промовирано од страна на Владата и мнозинството во Комисијата во однос на случајот Хендисајд (стр. 21-22, став 47).

Во секој случај, опсегот на домашната надлежност во однос на дискреција не е идентичен во однос на секоја од целите наведени во член 10 (2) (чл. 10-2). Во Хендисајд случајот, се работело на „заштита на моралот“. Гледиштето земено од страна на земјите потписнички на „услови во однос на моралот“, забележал судот, „варира од време на време и од место до место, особено во нашата ера“ и „државните органи се во принцип во подобра позиција од меѓународниот судија за да дадат мислење за точната содржина на овие барања“ (стр. 22, став 48). Токму истото не може да се каже за поопштиот поим на „власт“ на судството. Домашното право и практиката на земјите потписнички откриваат прилично суштинска мерка на заедничка основа во оваа област. Тоа се одразува во голем број одредби на Конвенцијата, вклучително и член 6 (чл. 6), кои не се еднакви во однос на „моралот“. Според тоа, посеопфатен надзор на европско ниво во случајот одговара на помалку дискрециона надлежност во однос на маргината на дискреција.

Во различни, но до одреден степен споредливи, контексти од членови 5 (3) и 6 (1) (чл. 5-3, чл. 6-1), судот во други ситуации има донесено заклучоци различни од оние на националните судови за прашања во однос на кои второнаведените исто така биле компетентни и квалификувани да направат првична процена (пресуда Нумистер (Neumeister) од 27 јуни 1968 година, Серија А бр. 8, стр. 9-15 и 38-40;. пресуда Штогмилер (Stögmüller) од 10 ноември 1969 година, Серија А бр. 9, стр. 11-24, 39 и 43-44;. пресуда Рингајсен (Ringelsen) од 16 јули 1971 година, Серија А бр. 13, стр. 24-34 и 42-44;. пресуда Кониг (König) од 28 јуни 1978 година, Серија А бр. 27, стр. 16 на крај, 22, 23-24 и 33-40).

60. Малцинскиот дел од членовите во Комисијата и Владата го сметаат за важен фактот дека правниот институт за непочитување на судот е невообичаен за земјите во кои владее обичајното право и

укажуваат дека заклучните зборови од член 10 (2) (чл. 10-2) се направени за опфаќање на овој институт кој нема еквивалент во многу други земји-членки на Советот на Европа.

Сепак, дури и да било така, судот смета дека причината за вметнување на тие зборови би била да се осигура дека општите цели на законот за непочитување на судот треба да се сметаат за легитимни цели во согласност со член 10 (2) (чл. 10-2), но не и да го направат законот стандард со кој се оценува дали некоја мерка е „неопходна“. Ако и до степенот со кој член 10 (2) (чл. 10-2) бил предизвикан од мислењето или за англиското право за непочитување на судот или кој било друг сличен домашен закон, не може да ги усвои онака како што се: ги транспонира во самостоен контекст. „Неопходно“ е, во однос на Конвенцијата која судот треба да ја процени, имајќи ја предвид неговата улога да се прегледа усогласеноста со националните акти со стандардите од тој закон.

Покрај тоа, судот врши свој надзор во однос на случајот како целина (горенаведената пресуда Хендисајд, стр. 23, став 50). Соодветно на тоа, не смее да ги запостави постоењето на различни толкувања и решенија во судските одлуки сумирани во ставови 22 до 35 погоре, и на опширни дебати во Англија за законот за непочитување на судот и предлозите за реформи. Во однос на второто, судот забележува дека иако Зелената книга на Владата ги утврдува аргументите за и против одредени препораки на комитетот Филмор, таа не го доведува во прашање предлогот дека тестот за „предвремена пресуда“ наведен во Горниот дом треба повторно да се разгледа (види став 37 погоре).

61. Сепак, судот не може да тврди дека забраната не била „неопходна“ едноставно поради тоа што таа не може или не би била одобрена според друг правен систем. Како што е наведено во пресудата од 9 февруари 1967 година во случајот „Белџан Лингвистикс“ (Belgian Linguistic), главната цел на Конвенцијата е „да се утврдат одредени меѓународни стандарди кои треба да се почитуваат од страна на земјите потписнички во нивните односи со лица под нивна надлежност“ (Серија А бр. 5 стр. 19). Ова не значи дека се бара апсолутна униформираност и навистина, бидејќи земјите потписнички остануваат слободни да ги изберат мерките кои ги сметаат за соодветни, судот не може да не ги зема предвид суштинските или процедуралните карактеристики на нивните домашни закони (види, *мутатис мутандис*, пресуда од 23 јули 1968 година во случајот „Белџан Лингвистикс“, Серија А бр. 6, стр. 34-35).

62. Сега мора да се одлучи дали обжаленото „мешање“, соодвествува на „итна општествена потреба“, дали е „пропорционално со легитимната барана цел“, без разлика дали причините дадени од страна на националните власти за тоа да се оправда се „релевантни и

доволни според член 10 (2) (чл. 10-2)“ (горенаведената пресуда Хендисајд, стр. 22 - 24, ставови 48-50). Во однос на ова, судот го испитал предметот на забраната, а потоа и состојбата во случајот со талидомид во тој релевантен период и, конечно, околностите во тој случај и одобрувањето на забраната.

63. Забраната, во форма определена од страна на Горниот дом, не била насочена само против нацрт статијата на Сандеј Тајмс (види став 44 погоре). Тужителите тврдат дека истата ги спречила и да ги пренесат резултатите од нивните истражувања на одредени комитети на Владата и на член на Европскиот парламент како и да продолжат со нивните истражувања, ги одложила плановите за објавување на книга и го лишиле уредникот на Сандеј Тајмс од коментирање за предметот или одговарање на критиките насочени кон него. Всушност, забраната била искажана доволно опширно за да опфати такви прашања; нејзината опсежност наложува посебен надзор и внимателност во однос на „потреба“ од истата.

Нацрт статијата сепак е главен предмет на забраната. Поради тоа мора да се потврди на прво место дали ставовите на домашните судови во однос на потенцијалните ефекти на статијата се релевантни во однос на одржувањето на „авторитетот на судството“.

Една од причините бил притисокот кој статијата би го наметнала на “Дистилерс“ за да ги реши постапките надвор од судот на подобри услови. Сепак, дури во 1972 година, објавувањето на статијата најверојатно немало да додаде многу притисок на “Дистилерс“ (види став 29, вториот под-став, погоре). Ова се однесува со поголема сила на позицијата добиена во јули 1973 година, кога во Горниот дом донеле одлука: до тој датум, за случајот со талидомид веќе било дебатирано во парламентот и истиот бил предмет не само на понатамошни медиумски коментари туку и на кампања на национално ниво (види ставови 13 и 14 погоре).

Говорите во Горниот дом пред сè ја истакнале загриженоста дека процесот на законот може да биде доведен до непочитување и функциите на судовите да се узурпираат или ако јавноста се доведе до формирање на мислење за предметот на парницата пред донесување на решение од судовите или, ако страните на парницата треба да се подложат на „судење од страна на весникот“. Таквата грижа е само по себе „релевантна“ за одржување на „авторитетот на судството“, како што тој израз е разбран од страна на судот (види став 55 погоре). Ако прашањата кои произлегуваат од парницата се разгледувани на начин кој ја води јавноста однапред да формира свој сопствен заклучок, таа може да го изгуби почитувањето и довербата во судовите. Сепак, не може да се исклучи дека јавноста навикнува на редовните спектакли од наводни-судења во медиумите кои на долг рок може да имаат

кривични последици за прифаќање на судовите како правилен форум за решавање на правни спорови.

Сепак, предложената статија на Сандеј Тајмс била изразена во умерени услови и не ја претставувала само едната страна на доказите или пак тврдење дека може да има само еден можен резултат до кој судот би можел да дојде; иако доказите против “Дистилерс“ детално ги анализирале, тие, исто така, ги сумирале и аргументите во нивна корист и завршиле со зборовите: „Се чини дека нема уреден збир на одговори ...“. Според мислењето на судот, ефектот на статијата, доколку се објави, би варирал од читател до читател. Според тоа, дури и до степен до кој статијата може да доведе некои читатели да формираат мислење за прашањето за несовесност, истата не би имала несакани последици за „органите на судството“, особено со оглед на, како што е наведено погоре, националната кампања која се одвивала во меѓувреме.

Од друга страна, пак, објавувањето на предложената статија би можело да предизвика одговори. Сепак, истото е точно, во поголема или помала мера, за секое објавување кое се однесува на фактите во основата или на прашањата кои произлегуваат во парниците. Како што прашањата во таа категорија сигурно не влијаат на „органите на судството“, Конвенцијата не може да има намера да овозможи забрана на сите нив. Покрај тоа, иако оваа посебна причина за забраната би можеле да биде „релевантна“ во согласност со член 10 (2) (чл. 10-2), судот не може да одлучи дали тоа било „доволно“ без испитување на сите околности.

64. Во времето кога забраната првично била доделена и во време на нејзиното обновување, случајот со талидомид бил во фаза на преговори за порамнување. Тужителите се согласуваат со ставот на Апелациониот суд дека случајот е „во мирување“ и мнозинството во Комисијата смета дека е малку веројатно дека би имало судење на прашањето за несовесност. За Владата и малцинскиот дел од членовите на Комисијата, од друга страна, такво судење било реална можност.

Проценка на прецизниот статус на случајот за време на релевантниот период не е потребна за одлуката на судот: спречување на мешање во преговорите за решавање на порамнувањето на тужба која е во тек не е помалку легитимна цел според член 10 (2) (чл. 10-2) отколку спречување на мешање во процедурална ситуација во строго судска смисла. Истото важи и за постапката за судско одобрение за порамнувањето (види точка 9 погоре). Она што треба да се потенцира е само дека преговорите биле многу долги, траеле неколку години, и дека во актуелниот момент кога било задржано објавувањето на статијата, случајот не стигнал до фазата на судење.

Сепак, се поставува прашањето за тоа како е можно да се укине забрана во 1976 година - со упатување, случајно, на „начелото на притисок“ наместо „начелото на предвремена пресуда“ (види став 35 погоре). Во тоа време, сè уште имало незавршени постапки не само некои од постапките на родителите, туку и постапка помеѓу “Дистилерс“ и нивните осигуреници што го вклучува прашањето за несовесност, при што последнава постапка, била утврдена за судење (види став 16 погоре). Укинувањето на забраната во овие околности го поттикнува прашањето дали забраната била неопходна уште на почетокот.

65. Одговорот на Владата е дека тоа е прашање на балансирање на јавниот интерес во слободата на изразување и на јавниот интерес во спроведувањето на правдата; тие нагласуваат дека забраната била привремена мерка и велат дека рамнотежата, повторно погодена во 1976 година кога ситуацијата се променила, надвладаела на другата страна.

Ова го доведува судот до околностите на случајот со талидомид и доделувањето на забрана.

Како што судот веќе забележал во неговата пресуда Хендисајд, слободата на изразување претставува една од основните темели на едно демократско општество; подложно на став 2 од член 10 (член 10-2), применливо е не само за информации или идеи кои позитивно се примени или се сметаат како ненавредливи или како прашање на индиферентност, но исто така и за оние кои ја навредуваат, шокираат, или вознемируваат државата или било кој сегмент од населението (стр. 23, став 49).

Во однос на засегнатите медиуми, овие начела се од особено значење. Тие подеднакво се применуваат во областа на спроведување на правдата, кој им служи на интересите на заедницата во целост и наложуваат соработка со јавноста ослободена од предрасуди. Постои општо признавање на фактот дека судовите не можат да работат во вакуум. Иако тие претставуваат форум за порамнување на спорови, тоа не значи дека може да има претходна дискусија за споровите на друго место, во стручни списанија, општо во медиумите или меѓу пошироката јавност. Исто така, додека средствата за јавно информирање не смеат да ги пречекоруваат границите наметнати во интерес на правилното спроведување на правдата, нивна обврска е да пренесуваат информации и идеи во врска со прашањата кои доаѓаат пред судовите како и во други области на јавниот интерес. Не само што медиумите имаат задача да ги пренесуваат таквите информации и идеи: јавноста, исто така, има право да ги добие (види, *мутатис мутандис*, пресудите на Кједесен, Баск Мадсен и Педерсен (Kjeldsen, Busk Madsen and Pedersen) од 7 декември 1976 година, Серија А бр. 23, стр. 26, став 52).

За да се оцени дали обжаленото мешање се базира на „доволно“ причини кои го истото прават „неопходно во едно демократско општество“, мора да се земе предвид секој аспект на јавен интерес на случајот. Судот забележал во врска со ова дека, по балансирање на спротивставените интереси кои се вклучени, било формулирано апсолутно правило од страна на одредени судии лордови со кое не се дозволувало да се прејудицираат прашања во нерешени предмети: се сметало дека законот ќе биде премногу несигурен доколку рамнотежата треба да се воспоставува одново во секој случај (види ставови 29, 32 и 33 погоре). Нагласувајќи дека неговата функција не е да се прогласи за толкувач на англиски закон кој се донесува во Горниот дом, (види, *мутатис мутандис*, пресуда Рингисин (*Ringisen*) од 16 јули 1971 година, Серија А бр. 13, стр. 40, став 97), судот истакнува дека треба да заземе различен пристап. Судот не се соочува со избор меѓу два спротивставени начела, туку со начелото на слобода на изразување која е предмет на голем број на исклучоци кои мора да бидат тесно толкувани (види, *мутатис мутандис*, Клас и други пресуда од 6 септември 1978, Серија А, бр. 28, стр. 21, став 42). Второ, надзорот на судот според член 10 (чл. 10) го опфаќа не само основното законодавство, туку и одлуката која се применува (види пресуда Хендисајд, стр. 23, став 49). Не е доволно тоа што вклученото мешање припаѓа на групата исклучоци наведени во член 10 (2) (чл. 10-2), на која се повикуваат; ниту е доволно тоа што мешањето му било изречено, бидејќи неговиот предмет спаѓа во одредена категорија или е опфатен со правно правило општо формулирано или апсолутни услови: судот мора да биде уверен дека мешањето било потребно, со оглед на фактите и околностите кои владеат во конкретниот случај за кој се заседава.

66. Катастрофата со талидомид била прашање на неспорен интерес на јавноста. Се поставува прашањето дали моќната компанија која го продава лекот има правна или морална одговорност кон стотици поединци кои доживуваат застрашувачка лична трагедија или дали жртвите би можеле да побараат или да се надеваат на обесштетување само од заедницата како целина; биле покренати основни прашања во врска со заштитата од и надоместокот за повреди кои произлегуваат од научниот развој и многу аспекти на постојниот закон за овие предмети биле доведени во прашање.

Како што судот веќе забележал, член 10 (чл. 10) ја гарантира не само слободата на медиумите да ја информираат јавноста, туку и правото на јавноста да биде правилно информирана (види став 65 погоре).

Во конкретниот случај, семејствата на бројни жртви на трагедијата, кои не биле свесни за вклучените правни проблеми, имале витален интерес за сознанието на сите основните факти и различните можни

решенија. Тие би можеле да бидат лишени од оваа информација, која е од пресудно значење за нив, само ако било апсолутно сигурно дека нивното распространување ќе претставува закана за „органиците на судството“.

Повикани да ги споредат интересите кои се вклучени и да ја проценат нивната сила, судот ги направи следниве забелешки:

Во септември 1972 година, според зборовите на тужителите, случајот веќе неколку години бил под „правна заштита“ и било барем далеку од извесно дека постапките на родителите би дошле на судење. Исто така немало јавна расправа (види став 14 погоре).

Владата и малцинството на Комисијата укажуваат дека нема забрана за дискусија на „опширни прашања“, како што се начелата на англиското право на несовесност и навистина е точно дека имало обемна дискусија во различни кругови, особено потоа, но исто така и пред тоа, првичната одлука на Одделот на Кралска дивизија на Високиот суд на правда (види ставови 11, 12 и 14 погоре). Сепак, судот смета дека е прилично вештачки обидот да ги подели „опширните прашања“ и прашањето за несовесност. Прашањето за тоа каде е одговорноста за трагедијата од овој вид, всушност, исто така е прашање од јавен интерес.

Точно е дека, ако статијата на Сандеј Тајмс се појавела во предвидениот период, “Дистилерс“ може да се почувствуваат должни да ги откријат во јавноста, и пред било кое судење, своите аргументи за фактите на случајот (види став 63 погоре), но сепак, тие факти не престанале да бидат прашање од јавен интерес само затоа што тие ја формираат заднината на парницата која е во тек. Со изнесување на одредени факти, статијата може да служи како кочница за шпекулативни и неинформирани дискусии.

67. Имајќи ги предвид сите околности на случајот и врз основа на пристапот опишан во став 65 погоре, судот заклучил дека обжаленото мешање не одговара на општествената потреба со доволен притисок за да го надмине јавниот интерес во слободата на изразување во рамки на значењето на Конвенцијата. Затоа судот ги утврдил причините за воздржаност кои биле наметнати на тужителите како недоволни според член 10 (2) (чл. 10-2). Таквата воздржаност покажува дека не е пропорционална со бараната легитимна цел, не било потребно во едно демократско општество со цел одржување на авторитетот на судството.

68. Според тоа, постои прекршување на член 10 (чл. 10).

II. ЗА ЧЛЕН 14 (чл. 14)

69. Тужителите, исто така, тврдат дека се жртви на прекршување на член 10, направени заедно со член 14 (чл. 14 + 10), кој предвидува:

„Уживањето на правата и слободите утврдени во оваа Конвенција се обезбедува без дискриминација на каква било основа, како што се пол, раса, боја, јазик, религија, политичко или друго мислење, национално или социјално потекло, поврзаност со национално малцинство, сопственост, раѓање или друг статус.“

Тие тврдат дека таквото прекршување настанало поради:

- фактот дека, наводно, слични медиумски објавувања не биле предмет на ограничувања слични на оние објавувања или активности наметнати на тужителите;

- разликата помеѓу правилата применети во Парламентот во врска со коментарите за тековната парница и правилата за непочитување на судот кои се применуваат за медиумите.

Во поглед на Владата и Комисијата, во овој случај немало прекршок на член 14 кој се чита заедно со член 10 (чл. 14+10).

70. Според воспоставената судската пракса, член 14 (чл. 14) заштитува поединци, или групи на лица, во споредливи ситуации, од секаква дискриминација во уживањето на правата и слободите утврдени во други нормативни одредби од Конвенцијата и протоколи (види погоре-споменатата пресуда од 23 јули 1968 година во случајот „Белџан Лингвистикс“, стр. 34, став 10; пресуда за Национална унија на белгиската полиција од 27 октомври 1975 година, Серија А бр. 19, стр. 19, став 44).

71. Фактот што не биле преземани чекори против други весници, на пример Дејли Меил, не претставува доволен доказ дека доделената забрана против Тајмс Њуспејпер Лтд претставува дискриминација спротивно од член 14 (чл. 14).

72. Во однос на правилата кои се применуваат во Парламентот (види став 20 погоре), судот забележува дека членовите на Апелациониот суд ја споменале непожелноста, а можеби дури и опасностите, од значителна разлика, во однос на третманот на прашањата во тек, помеѓу практиката на Парламентот, чии постапки се објавени, како и практиката на судовите. Сепак, судот смета дека медиумите и пратениците не може да бидат „ставени во споредливи ситуации“, бидејќи нивните „обврски и одговорности“ се суштински различни. Исто така, парламентарната дебата од 29 ноември 1972 година (види став 13 погоре) не ја опфаќа истата основа како и предложената статија на Сандеј Тајмс.

73. Затоа, не постои прекршок на член 14 направен заедно со член 10 (чл. 14+10).

III. 3А ЧЛЕН 18 (чл. 18)

74. Пред Комисијата, тужителите дополнително покренале тужба врз основа на член 18 (чл. 18) која предвидува:

„Ограничувањата дозволени според оваа Конвенција во однос на споменатите права и слободи, не се применуваат за ниту една друга цел, освен оние за кои што се пропишани.“

Сепак, тие не го потврдуваат ова тврдење пред судот: во нивниот поднесок од 10 февруари 1978 година, прифатено е мислењето на комисијата дека немало прекршување на член 18 заедно со член 10 (чл. 18+10).

Ниту Владата, ниту Комисијата го споменале ова прашање за време на усната расправа, иако последнонаведената упатила на истото во нејзиното барање за изведување на случајот пред судот.

75. Судот ја истакнува позицијата заземана од страна на тужителите, а во околностите на случајот, не смета дека тоа е потребно за да се испита ова прашање.

IV. ЗА ЧЛЕН 50 (чл. 50)

76. Според член 50 (чл. 50) од Конвенцијата, ако судот оцени „дека одлуката или мерката донесена“ од страна на орган на договорна странка „е целосно или делумно во судир со обврските кои произлегуваат од ... Конвенцијата, а доколку внатрешното право на наведената [држава] овозможува да се направи само делумно обештетување за последиците од оваа одлука или мерка“, судот, доколку е потребно, дозволува правична отштета на оштетената странка.“

Според Правилата на судот, се одредува дека кога судот „утврдува дека постои прекршок на Конвенцијата, во истата пресуда донесува одлука за примена на член 50 (чл. 50) од Конвенцијата доколку тоа прашање, откако е покренато според правило 47 бис, е подготвено за одлука; ако прашањето не е подготвено за одлука, [судот] ќе го задржува во целост или делумно и ќе ја утврди понатамошната постапка“ (правило 50 став 3, прва реченица, прочитана заедно со правило 48 став 3).

77. Во нивниот поднесок од 10 февруари 1978 година, тужителите бараат од судот да се изјасни дека Владата треба да им плати сума еквивалентна на трошоците кои тие ги направиле во врска со непочитување на парницата во судовите во Англија и постапките пред Комисијата и судот. Сепак, тужителите не го земаат предвид нивното барање, а на сослушувањето на 24 април 1978 година, нивниот советник изјавил дека тие се надеваат дека висината на претрпената штета од нив може да се договори „без да се вознемирува судот“.

На расправата следниот ден, судот, согласно со правило 47 бис, ја повика Владата да ги презентира своите забелешки во врска со прашањето за примена на член 50 (чл. 50) во конкретниот случај. Во

завршните поднесоци заменикот-јавен обвинител изнел дека ова е прашање кое судот не би требало да го разгледува.

78. Судот забележува дека тужителите го ограничуваат нивното тврдење на горенаведените трошоци и расходи, но во дадениот момент, тие не го означуваат нивниот износ. Во овие околности, прашањето за примена на член 50 (чл. 50) од Конвенцијата не е подготвено за одлука; судот мора да го задржи прашањето и да ја утврди понатамошната постапка, земајќи ја предвид намерната евентуалност во правило 50 (5) од Деловникот на Судот.

СПОРЕД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ

1. со единаесет гласа наспрема девет, тврди дека има прекршок на член 10 (чл. 10) од Конвенцијата;
2. едногласно тврди дека немало прекршок на член 14 заедно со член 10 (чл. 14+10);
3. едногласно тврди дека не е неопходно да се испита прашањето за прекршок на член 18 (чл. 18);
4. едногласно тврди дека прашањето за примена на член 50 (чл. 50) не е подготвено за одлучување;

и соодветно,

(а) ја задржува целосноста на наведеното прашање;

(б) ги поканува лицата што се појавени пред судот да го известат, во рок од три месеци од денот на донесувањето на оваа пресуда, за какво било порамнување до кое дошле Владата и тужителите;

(в) ја задржува можноста ова прашање да има понатамошна постапка.

Подготвено на англиски и француски јазик, при што англискиот текст е автентичен, во Зградата за човекови права, Стразбур, дваесет и шестиот ден од април, илјада деветстотини седумдесет и деветта година.

Џорџо БАЛАДОРЕ ПАЉИЕРИ
Претседател

Марк-Андре ЕЈСЕН
Записничар

Посебни мислења од следните судии се приложени кон оваа пресуда во согласност со член 51 став 2 (чл. 51-2) од Конвенцијата и Правило 50 став 2 од Правилата на Судот:

- издвоено мислење на г. Варда, г. Кремона, г. Тор Вилијамсон, г. Рисдал, г. Ганшоф ван дер Мерш, г. Гералд Фицморис, г-ѓа. Биндшедлер-Роберт, г. Лиш and г. Мачер;

- придружно мислење на г. Зекија;

- придружно мислење на г. О`Доноф;

- придружно мислење на г. Евригенис.

Г. Б. П.
М.-А. Е.

ЗАЕДНИЧКО ИЗДВОЕНО МИСЛЕЊЕ НА СУДИИТЕ
ВАРДА, КРЕМОНА, ТОР ВИЛИЈАМСОН, РИСДАЛ,
ГАНШОФ ВАН ДЕР МЕРШ, Г. ГЕРАЛД ФИЦМОРИС,
БИНДШЕДЛЕР-РОБЕРТ, ЛИШ И МАЧЕР

(Превод)

1. Со почит, не го делиме мислењето на мнозинството од нашите колеги дека спорното мешање во слободата на изразувањето е во спротивност со Конвенцијата, бидејќи не може да се смета за неопходно во едно демократско општество за одржување на авторитетот и непристрасноста на судството, во рамки на значењето на член 10 (2) (чл. 10-2) од Конвенцијата.

2. Горниот дом го забрани објавувањето на соодветната нацрт статија поради тоа што се смета дека со објавување на статијата на Сандеј Тајмс ќе биде извршено непочитување на судот.

Треба да се забележи дека е јасно со оглед на тоа што го опфаќа овој закон, но дека е невообичаено за правните традиции на напишаното право на земјите, дека ограничувањето на слободата на изразување во насока на одржување на авторитетот и непристрасноста на судството било воведено во Конвенцијата. Слично ограничување не е познато во правото на поголемиот дел од земјите-членки; непостојно во првичната нацрт верзија на Конвенцијата, истото било вметнато потоа на предлогот на британската делегација.

Ве потсетуваме, како што утврдија и мнозинскиот и малцинскиот дел од членови на Комисијата, дека општата цел на законот за непочитување на судот е да се обезбеди соодветно спроведување на правдата.

Овој закон ја вклучува, меѓу другото, можноста за ограничување или казнување на таквото однесување, особено од страна на медиумите, бидејќи е веројатно да се меша со текот на правдата, додека постапката сè уште е во тек.

Без оглед на разликите во мислењата кои може да постојат во однос на спорниот карактер на објавувањето, често се смета дека треба да има забрана за ваков вид на објавување кое се заканува да предизвика т.н. „судење од страна на весникот“ (види, на пример, говорите на лорд Рид, лорд Морис од Борт-и-Гест, лорд Диплок и лорд Крос од Челзи во Горниот дом, ставови 29, 30, 31 и 33 од пресудата на судот во конкретниот случај; пресудата на лорд Денинг во Апелациониот суд, став 25 од пресудата на судот во конкретниот случај; извештај Филимор, став 110 и Зелената книга, став 11).

Законот за непочитување е наменет за да го спречи, во однос на парница која е во тек, зајакнувањето на став кој наоѓа реализација во прејудиирање до кое е стигнато без предностите што ги има

непристрасноста овозможена во судските постапки и кое, според тоа, доведува до ситуација во кое владее мислење што подлежи на прејудуирање на соодветното спроведување на правдата. Од друга страна, целта на законот за непочитување не е да се направи судството имуно на сите критики. Заради тоа, не било толку потребно да се изјаснат во врска со ова, како што тоа се прави во пресудата, дека „судовите не можат да работат во вакуум“ (види став 65 од суд). Никој не ни помислил да го доведе ова во прашање.

Горенаведеното мора да се земе предвид при толкувањето и примената на ограничување на слободата на изразување со цел на одржување на „авторитетот и непристрасноста на судството“ во рамки на значењето од член 10 (2) (чл. 10-2).

3. Адвокатите дале различни причини зошто тие сметаат дека статијата треба да биде забранета. За поголемиот дел од нив, главните причини биле, според наше мислење, следните:

- предложената статија, во медиумската кампања за аферата со талидомид, донела мноштво факти кои се однесуваат на прашањето за тоа дали “Дистилерс” се виновни за небрежност при развојот, дистрибуцијата и употребата на талидомид;

- статијата го направила тоа така што дадените информации креираат слика која јасно укажува на тоа дека “Дистилерс” всушност биле небрежни;

- според тоа, преку објавување на подготвената статија, прашањето за небрежност, кое е клучно за исходот на постапките во очекување помеѓу родителите на децата со деформитет и “Дистилерс”, ќе биде прејудуирано т.е. осудено од страна на медиумите, иако судот на расправата од случајот сè уште нема донесено одлука заедно со гаранциите кои им се овозможени на странките во судските постапки;

- таквото прејудуирање од страна на медиумите, кое неизбежно ќе предизвика одговори од странките и ќе го доведе до ризик да се случи „судење од страна на весникот“, не е компатибилно со соодветно спроведување на правдата;

- судовите им должат на странките да ги заштитат од предрасудите што ги носи прејудуирањето или од произлезената потреба самите да учествуваат во налетите на публицитет пред самото судење.

Овие причини се во согласност со целта опфатена со гаранцијата за соодветно спроведување на правдата, чија гаранција се изразува во Конвенцијата од страна на идејата за одржување на „авторитетот и непристрасноста на судството“.

Исто така, мора да се напомене дека доколку овие причини се однесуваат на заштитата на интересите на странките, тие се во согласност со целта на „заштита на правата на другите“, цел која е исто така предвидена во член 10 (2) (чл. 10-2).

4. Разликата во мислење кое нè одвојува нас од нашите колеги се однесува пред сè на потребата од мешање и маргината на дискреција која, во врска со ова, треба да им биде дозволена на националните власти.

5. Во врска со прашањето дали, со цел да се гарантира соодветно спроведување на правдата, неопходно било да се ограничи објавување на спорната статија и на други статии од истиот вид, може да се види од образложението на Горниот дом дека адвокатите си го поставиле ова прашање при примена на правилата за непочитување на судот. Според тоа, лорд Рид изјавил ([1974] A.C. 294): „[Законот за непочитување на судот] е таму за да спречи мешање во спроведувањето на правдата и треба, според мое мислење, да биде ограничено на она што е разумно потребно за таа цел“. Слично, лорд Крос од Челзи ги даде следниве размислувања (ибид. 322): „Кога наводното непочитување се состои во давање исказ, било јавно или приватно, за мислења во однос на или поврзани со правни постапки, без разлика дали граѓански или кривични, законот за непочитување претставува мешање во слободата на говор и, се согласувам со мојот благороден и искусен пријател [г. Рид] дека треба да бидеме внимателни и да направиме правилата, во однос на „непочитување“, да не ја загрозуваат слободата на говорот повеќе отколку што е разумно потребно за да се обезбеди дека не настанува мешање во спроведувањето на правдата.“

6. Кога во Горниот дом се зафатија за прашањето во однос на потребата од задржување, тоа беше направено заради примена на националното законодавство. Кога, од друга страна, нашиот суд се занимава со ова прашање, го прави тоа во однос на член 10 (чл. 10) од Конвенцијата, со кој се спроведуваат две цели релевантни за конкретниот случај. Овие две цели се „слобода на изразување“, гарантирана како фундаментално начело во едно демократско општество и „авторитетот и непристрасноста на судството“, гарантирана досега заради тоа што одржувањето на истите се покажало дека е неопходно во такво општество. Судот мора да води сметка за овие две цели заедно со почитувањето на начелото на пропорционалност.

Со цел да се утврди дали во дадените околности било потребно слободата на изразување, гарантирана со првиот став од член 10 (чл. 10) од Конвенцијата, да биде ограничена во интерес на правдата, наведена во вториот став од тој член (чл. 10-2), мора да се споредат, од една страна, последиците за слободата на медиумите со ограничување на даденото објавување или слични објавувања и, од друга страна, степенот до кој ова објавување може да влијае прејудирачки на соодветното спроведување на правдата во врска со активностите кои се очекуваат во тој период. Во контекст на член 10 (чл. 10), ова значи

дека мора да се бара рамнотежа меѓу остварувањето од страна на правото на медиумите гарантирано според став 1 (чл. 10-1) и потребата според став 2 (член 10-2) да се наметне ограничување на остварувањето на ова право, со цел да се одржи „авторитетот и непристрасноста на судството“ (види, мутатис мутандис, Клас и други пресуди од 6 септември 1978, Серија А бр. 28, стр. 28, став 59 во парична казна). Сигурно нема потреба да се потсетуваме на суштинската улога што судството ја има во англиското законодавство, во однос на заштитата на основните права и слободи.

7. Судот веќе имаше повод, особено во пресудата Хендисајд од 7 декември 1976 година (Серија А бр. 24), да го наведе точниот пристап кон толкувањето и примената на фразата „неопходно во едно демократско општество“, во рамки на значењето на член 10 (2) (чл. 10-2), и да укаже на она што претставуваат неговите обврски и кога ќе се соочи со прашања поврзани со толкувањето или примената на оваа одредба и начинот на кој треба да се извршат тие обврски.

Судот изјави во таа пресуда дека останува на националните власти да ја направат првичната проценка на вистинската итна општествена потреба наложена во секој од случаите од страна на идејата за неопходност и дека, според тоа, член 10 (2) (чл. 10 - 2) им остава на земјите потписнички маргина на дискреција која „му дава и на домашниот законодавец ... и на органите, судски меѓу другото, кои се повикани да ги толкуваат и применуваат законите во сила“ (види пресуда Хендисајд, цитирано, стр. 22, став 48).

Таа маргина на дискреција вклучува одредена дискреција и првенствено се однесува на проценката на опасност што одредено спроведување на правото на слободата гарантирано со член 10 (1) (чл. 10-1) може да донесе за интересите наведени во член 10 (2) (чл. 10-2) и за изборот на мерки наменети за да се избегне таа опасност (види Клас и други пресуди, цитирано, стр. 23, став 49). За целите на таквата проценка – која треба да се направи со должно внимание и на разумен начин и која, според потреба ќе се заснова на факти и околности кои преовладуваат во дадената земја и врз идниот развој на тие факти и околности - националните власти се во принцип поквалификувани од меѓународен суд.

8. Сепак, член 10 (2) (чл. 10-2) не им дава на земјите потписнички неограничена надлежност во однос на дискрецијата. Судот кој, заедно со Комисијата, е одговорен да обезбеди почитување на обврските на тие земји (член 19) (чл. 19), е овластен да донесе одлука за тоа дали „ограничувањето“ или „казната,“ се помирливи со слободата на изразување заштитена со член 10 (чл. 10). Затоа, домашната маргина на дискреција оди заедно со надзорот на европско ниво (види пресуда Хендисајд, цитирано, стр. 23, став 49). Овој надзор се однесува, на прво место, на утврдувањето дали националните власти делувале со

добра волја, со должно внимание и на разумен начин при оценување на тие факти и околности, како и на опасноста која може да ја предизвика за интересите наведени во член 10 (2) (чл. 10-2); понатаму и над сè, бара да се осигура дека, во општество во кое сака да остане демократско, мерките кои ја ограничуваат слободата на изразување се пропорционални со бараната легитимна цел (види пресуда Хендисајд, цитирано, стр. 23, став 49, и Клас и други пресуди, цитирано, стр. 23, став 49).

Во овој момент, сакаме да потсетиме дека не може да постои демократско општество освен ако „плурализамот, толеранцијата и либералноста“ (види пресуда Хендисајд, цитирано, стр. 23, став 49) ефективно не се изразени во институционалните системи на општеството и освен ако овој систем не е предмет на владеење на правото, обезбедува основна одредба за ефективна контрола на извршните постапки, без оглед на парламентарната контрола, од страна на независното судство (види Клас и други пресуди, цитирано, стр. 25-26, став 55) и обезбедува почитување на човековата индивидуа.

Соодветно на тоа, иако во никој случај не претставува негова задача да го заземе местото на надлежните домашни судови, Судот мора да ги разгледа според член 10 (чл. 10), толкуваните одлуки донесени од страна на тие судови во примената на нивната надлежност во однос на дискреција (види Хендисајд пресуда, цитирано, стр. 23, став 50).

9. Во случајот Хендисајд, во кој станува збор за објавување чија забрана била изречена од страна на националните судови како неопходна „за заштита на моралот“, судот смета дека надлежните домашни судови „биле овластени ... да мислат“ во тој релевантен период дека ова објавување би имало опасни влијанија врз моралот на децата или адолесцентите кои ќе го прочитаат.

Во конкретниот случај, судот мора да испита дали Горниот дом бил „овластен да мисли“ дека објавувањето на соодветната статија ќе има штетни влијанија врз соодветното спроведување на правда во однос на активностите во постапка пред судовите во тој релевантен период.

За поголемиот дел од нашите колеги, маргината на дискреција на националните власти за прашања кои се однесуваат на одржувањето на авторитетот на судството треба да биде потесна од маргината на дискреција која, според пресудата Хендисајд, мора да им биде дозволена во однос на прашања во врска со заштитата на моралот. Нашите колеги тврдат дека поимот на „авторитетот на судството“ е далеку пообјективен од поимот „морал“, дека домашното право и практиката на земјите потписнички откриваат прилично широка мерка на заедничка основа во однос на првиот поим; и дека оваа заедничка основа се рефлектира во голем број одредби од Конвенцијата, вклучувајќи го и член 6 (чл. 6), кои немаат еквивалент во однос на моралот (види став 59 од пресудата).

Не сме во можност да го делиме овој став.

Иако може да постои прилично широка мерка за заедничка основа меѓу земјите потписнички во однос на суштината на член 6 (чл. 6), сепак останува фактот дека судските нормативи и постапката може значително да варираат од една во друга земја. Така, во спротивност со она што смета мнозинството на судот, терминот за авторитетот на судството во никој случај не е одделен од националните околности и истиот не може да се утврди на униформиран начин. Покрај тоа, треба да се напомене дека конкретниот случај не опфаќа прашања регулирани со член 6 (чл. 6), но се занимава со тоа дали или не објавувањето на одредени специфични оценки и изјави во однос на тековната парница може да се мешаат со соодветното спроведување на правдата. Соодветното спроведување на правдата зависи, покрај она што веќе е споменато во член 6 (чл. 6), и од други правила во постапката како и од задоволителното функционирање на судските органи.

Горенаведеното аргументирање не е помалку важно за дела или ситуации кои штетно влијаат врз правилното функционирање на судовите - дела или ситуации кои може само да биде оценети во даден момент во национален контекст. Заради тоа, националните власти се тие кои прават првична проценка на опасноста која им се заканува на органите на судството и да оценат кои рестриктивни мерки се неопходни за да се справат со таа опасност. Соодветните ограничувања може да варираат во зависност од правниот систем и традиции на земјата во прашање. Во рамки на границите помирливи со барањата на едно демократско општество, соодветната држава е слободна да утврди кој метод е најсоодветен за одржување на авторитетот на судството. (види во врска со, мутатис мутандис, пресудата од 23 јули 1968 година за основаноста на случајот „Белџан лингвистикс“, Серија А бр. 6, стр. 34-35).

10. Во Обединетото Кралство, законот за непочитување претставува едно од средствата кои имаат за цел да го заштитат правилното функционирање на судовите. Според горенаведеното, авторите на Конвенцијата го имале во предвид овој закон кога го вовеле поимот за одржување на „авторитетот и непристрасноста на судството“ (види став 2 погоре).

Задачата да се обезбеди почитување на законот за непочитување паѓа на домашните судови. Во однос на ова, за нас би било неспорно дека Горниот дом во принцип е поквалификуван од нашиот суд да одлучи дали, во фактичките околности кои Домот треба да ги процени, дадена форма на ограничување на слободата на изразување е неопходна за одржување, во едно демократско општество, орган на судството во рамки на самото Обединетото Кралство.

Ова не може да се прифати до ниво во кое ќе се дозволи дека секое ограничување на слободата на изразување изречено од страна на домашните судови неопходно за почитување на законот за непочитување мора, исто така, да се смета за неопходно и во рамки на Конвенцијата.

Додека проценката на домашните судови за тоа дека дадено објавување може да има штетни последици врз соодветното спроведување на правдата во Обединетото Кралство во принцип треба да се почитува, сепак е возможно дека мерките кои се сметаат за неопходни за спречување на такви последици ги пречекоруваат границите на она што е „неопходно во едно демократско општество“ во рамки на значењето на член 10 (2) (чл. 10-2) (види став 7 погоре). Судот, разгледувајќи го ова прашање, мора да посвети особено внимание на овој основен фактор во системот на Конвенцијата.

11. Како што произлегува од фактите утврдени во ставови 11 до 14 од пресудата, забранетата нацрт статија беше еден од многуте извештаи за трагедијата за децата со деформитет, објавена во интервали од 1967 година од страна на Сандеј Тајмс и другите весници. Овие извештаи биле делумно наменети да ја информираат јавноста и делумно, барем што се однесува до Сандеј Тајмс, да извршат притисок врз “Дистилерс” за подобрување на нивната понуда за компензација на жртвите.

Иако одреден број на постапки донесени од страна на родителите против “Дистилерс” за надоместување на штети биле во тек во тој период, оваа медиумска кампања не предизвикала каква било реакција што ќе доведе до ограничувања или казни наредени од судовите. Единствена забрана која им била доделена е онаа направена во однос на статијата - предмет на конкретната постапка - која била доставена во нацрт од страна на Сандеј Тајмс до заменикот јавен обвинител за да се осигури дека објавувањето на истата не би претставувало непочитување на суд. Според Горниот дом, кој заседава како суд на последна инстанца, токму заради посебниот карактер на оваа статија - статијата се разликува во тој поглед од претходните извештаи - објавувањето морало да се смета подложно на приговор, во однос на непочитување на суд. Според мислењето на адвокатите, овој посебен карактер произлегува од фактот што статијата споменува мноштво од претходно необјавени факти во врска со прашањето дали “Дистилерс” се виновни за несовесност. Статијата имала за цел да ги прикаже доказите и тоа го направила на начин што пренесува впечаток кој укажува на тоа дека “Дистилерс” биле несовесни. Така, објавувањето на статијата е задолжено да даде повод за „предвремена пресуда“ за ова прашање кое е важно за тековната парница. Таквите „предвремени пресуди“, кои неизбежно предизвикуваат одговори од “Дистилерс” и

предизвикуваат „судење од страна на весникот“, би го нарушиле нормалниот тек на постапката која е во тек пред судовите.

Според одредени адвокати, статијата исто така би претставувала дело на непочитување на одделна основа која врши притисок на „Дистилерс“ со цел да ги убеди да го порамнат случајот и да се воздржат од потпирање на одбрана која им е достапна според законот. Неколку од нивните адвокати исто така изразиле мислење дека во текот на парницата, сите „предвремени пресуди“ би биле подложни на приговор, доста различно од конкретната предрасуда која таквите „предвремени пресуди“, всушност, би можеле да ја предизвикаат. Ние не сметаме дека е потребно да се испитаат овие основи, бидејќи според нашето мислење, тие не изгледаат како да се решавачки за пресудата. Во конкретниот случај, соодветното објавување особено се занимаваа со фактичките прашања кои се важни за определување на надоместокот за несовесност и за изнесениот доказ во поддршка на тоа тврдење. Објавувањата особено од овој вид го создаваат ризикот кој бил предмет за избегнување на одлуката од Горниот дом.

Затоа сметаме дека во Горниот дом, постапувајќи врз основа на факторите кои ги оценува, биле „овластени да мислат“ дека објавувањето на статијата во прашање ќе има последици врз тековната парница што би го прејудиицирало соодветното спроведување на правда и на авторитетот на судството. Националниот судија е, секако, во подобра позиција од судот за да утврди дали, во даден пример, објавувањето кое се однесува на парницата која е во тек вклучува „предвремена пресуда“ и ризик од „судење од страна на весникот“.

12. Тужителите доставиле до судот дека постапките поднесени од страна на родителите против „Дистилерс“ во тој релевантен период биле „во мирување“. Во извештајот за конкретниот случај, Европската комисија за човекови права прво смета дека е неверојатно тоа што мнозинството од постапките, кои потоа се предмет на преговори, би довеле до одлука на судот и второ, дека во однос на постапките донесени од родителите кои како прашање на принцип не биле подготвени да одлучат за порамнување, ниту една судска одлука не може да се очекува во блиска иднина.

Проценката на состојбата на соодветните постапки зависи од она што може да се очекува во тој релевантен период во однос на развојот на преговорите, веројатноста на порамнувањето, можноста дека некои од родителите ќе го прифатат порамнувањето и ќе ги прекинат нивните постапки, додека други ќе ги продолжат и општо земено, она на што биле помалку или повеќе непосредни изгледи или на порамнувањето или на пресудата во судот.

За целите на таквата оценка која опфаќа мноштво моментални факти и точки на постапката, националните судии мора, во овој поглед, исто така, да се земат како да се во принцип во подобра

позиција од судот (види пресуда Хендисајд, цитирано, стр. 22, став 48). Според наше мислење, Горниот дом е „овластен да мисли“ дека околностите кои важеле за соодветните постапки не може да се сметаат како „во мирување“.

13. Разгледувањата дадени погоре нè доведуваат да заклучиме дека оценката за ризик од страна на домашните судови соодветната статија да ја сметаат за мешање во соодветното спроведување на правдата, како и нивната проценка на потребата од мерката која треба да се презема во рамки на контекстот на домашното право, мора да се сметаат за разумни.

Како што е веќе посочено (види ставови 8 и 10 погоре), сепак судот утврдува дали, според силата на оваа проценка, забраната од објавување е пропорционална со бараната легитимна цел и може да се смета за неопходно во едно демократско општество за одржување на авторитетот и непристрасноста на судството, во рамки на значењето од член 10 (2) (чл. 10-2).

Оваа определба вклучува дека судот треба да ги земе во предвид не само интересите на правдата, во согласност со која според домашните судови, неопходно е да се наметне забраната во тој релевантен период, но исто така и последиците од оваа мерка за слободата на медиумите, слобода која фигурира меѓу оние гарантирани со Конвенцијата, како една од основните темели на дадено „демократско општество“ и како еден од основните услови за напредок и развој на општеството (види, *мутатис мутандис*, на пресудата Хендисајд, цитирано, стр. 23, став 49).

Предметот на забранетото објавување во врска со трагедијата во најголем степен влијае врз општиот интерес. Како што правилно посочила Комисијата, во таквата ситуација, проценката на небрежност станува прашање од јавен интерес: испитувањето на вклучените одговорности и процесот на информирање на јавноста несомнено претставуваат легитимни функции на медиумите.

Сепак, не може да се занемари дека ограничувањето на слободата на медиумите под влијание на одлуката на Горниот дом не резултира со општа забрана да се дискутира катастрофата со талидомид. Обемот на забрана бил ограничен, како во однос на неговиот предмет така и во однос на неговото времетраење.

14. Предметот на ограничувањето наметнато на Сандеј Тајмс било забрана за објавување на статии кои го „прејудиицирале“ прашањето за небрежност или се занимавале со докази кои се однесуваат на тековни постапки.

Слободата за објавување на други информации или за донесување пресуди за други аспекти на случајот останала непроменета и немало ништо кое го спречува Сандеј Тајмс од продолжување на објавувања истовремено воздржувајќи се од какви било „предвремени осуди“ во

однос на прашањето за небрежност или постапување со докази поврзани со истото. Ова особено важи за критиките на англиското право за одговорноста и дискреција за моралната страна на случајот. Би изгледало тешко да се одржи ставот изразен во пресудата дека ова ограничување е вештачко (види став 66 од пресудата)

Покрај тоа, препораката содржана во пресудата за влијанието кое го има објавувањето на статијата на Сандеј Тајмс била потребна како единствен начин на кој семејствата на жртвите може целосно да се информираат за фактите, нам ни се чини погрешно, бидејќи се чини дека тие биле советувани од фирма на адвокати кои мора да се свесни за она што било од суштинско значење. Навистина, постои добра причина да се мисли дека Сандеј Тајмс самите добиваат информации од овие адвокати (види став 16 од пресудата).

15. Во однос на времетраењето на ограничувањето, треба да се забележи дека единствената доделена цел на забрана била да се обезбеди дека за одредено време предвременото објавување не треба да биде во можност да го прејудира соодветното спроведување на правдата во однос на одредена парница. Според Горниот дом, потребата да се ограничи објавување на статијата произлегува од државата, во времето на нејзината одлука, за тековните постапки. Нивните адвокати ја предвиделе можноста дека ситуацијата може да се промени, дека дури и пред постапката да е конечно прекината, рамнотежата помеѓу интересите на правдата и оние на слободата на медиумите би можела да ја промени и дека забраната може да биде укината.

Во врска со ова, корисна е изјавата на лорд Рид ([1974] A.C. 301): „Целта на законот не е да се спречи објавување на таков материјал, туку да се одложи. Информациите поставени пред нас ни даваат надеж дека општите линии на порамнувањето за целината на оваа несреќна дискусија може наскоро да се појават. По тоа, треба да биде можно да се дозволи објавување на овој материјал. Но, ако работите се завлечат во недоглед, така што нема изгледи за брзо порамнување или судење во суд, тогаш сметам дека ќе мора да се преиспитува јавниот интерес во таа ситуација.“ Исто така, треба да се има предвид и изјавата на лорд Крос од Челзи (ибид. 325) дека „обвинетите [Сандеј Тајмс] ќе имаат слобода да побараат [забраната] да биде укината доколку сметаат дека, имајќи ги предвид постојните факти, ќе можат да го убедат судот дека веќе не постои никаква гаранција за продолжување на истата“.

Од доказите не се гледа дека Сандеј Тајмс поднеле било каква жалба пред забраната всушност да биде укината на барање на јавниот обвинител врз основа на тоа дека јавниот интерес веќе не наложува ограничување. Всушност, состојбата во однос на аферата со талидомид дотогаш веќе се променила. По одобрувањето на порамнувањето

понеѓу мнозинството родители и “Дистилерс“, забраната останала на сила само во однос на неколкуте постоечки постапки, но по извесно време станало јасно дека овие постапки веќе не биле активно следени.

Ние немаме доволно причини за да претпоставиме дека ситуацијата би ја оправдала забраната која е укината претходно. Како што е веќе истакнато, не изгледа дека тужителите бараат решение за ова влијание.

16. Во однос на размислувањата утврдени погоре, може да заклучиме дека мешањето во слободата на изразување, одредено од страна на националните судови во конкретниот случај како потребно според законот за непочитување, во интерес на соодветното спроведување на правдата, не ги пречекорува границите на она што може да се смета за неопходно во едно демократско општество за одржување на „авторитетот и непристрасноста на судството“ во рамки на значењето од член 10 (2) (чл. 10-2).

Врз основа на материјалот пред судот, сметаме дека нема повреда на условите од член 10 (чл. 10).

ПРИДРУЖНО МИСЛЕЊЕ НА СУДИЈА ЗЕКИЈА

Прв дел

Во конкретниот случај, при толкување и примена на член 10 ставови 1 и 2 (чл. 10-1, чл. 10-2) од Конвенцијата во однос на планираното објавување на предложената статија на Сандеј Тајмс, за страдањата на жртвите од лековите со талидомид, мора да го истакнеме предметот и обемот на релевантните одредби содржани во Конвенцијата.

Целосно ги земавме во предвид фактите дадени пред нас. Направивме релевантни документи. Беше направено упатување кон релевантните точки во законот и судските одлуки. Ставовите на странките кои учествуваат во постапката целосно беа изнесени во нивните поднесоци и контра поднесоци, како и во нивните поднесоци на усното сослушување. Судот ја имаше оваа предност пред да се одлучи да ја изврши неговата судска задача.

Основните прашања во согласност со член 10 (чл. 10) кои треба да се утврдат се две. Предлагам да ги формулираме во две прашања.

Прашање бр. 1

Дали ограничувањето, наметнато со забраната, за правото на слобода да се објави нацрт статија во Сандеј Тајмс е „пропишано со закон“ во рамки на опсегот и предметот на Конвенцијата општо и особено, во член 10 (чл. 10)?

Прашање бр. 2

Дали таквото ограничување е „неопходно“, како што се бара според член 10 (2) (чл. 10-2), во едно демократско општество за одржување на авторитетот и непристрасноста на судството и/или за заштита на угледот или правата на другите?

Потврден одговор на прашањето 1 е неопходен за можен сличен одговор на прашањето 2.

Мојот одговор на прашањето 1 е негативен. Најкратко што можам ќе ви ги дадам моите причини:

(1) Член 1 (чл. 1) од Конвенцијата гласи: „Високите договорни страни ќе им ги обезбедат на сите лица под нивна надлежност правата и слободите утврдени во Оддел I од оваа Конвенција.“ Оддел I, член 10 (1) (чл. 10-1) гласи: „Секој има право на слобода на изразување. Ова право ја вклучува слободата на сопствено мислење и примање и пренесување на информации и идеи без било какво мешање на јавно тело и без оглед на границите...“.

Во утврдување на значењето, обемот и предмет на ограничувања кои треба да бидат пропишани со закон наведено во став 2 од истиот член 10 (чл. 10-2), не смееме да го изгубиме од вид фактот дека правото на слобода на изразување доделено на сите со претходниот став мора да биде разумно обезбедено, уживано или извршено. Двата

става се меѓусебно зависни. Било кое ограничување кое влијае на остварувањето на правото на слобода на изразување мора да биде разумно предвидливо или предвидено. Не може да го уживаат или остваруваат правото на слобода на изразување доколку уживањето на ова право е условено и предмет на закон, правило или начело со многу недоречености. Ова ќе биде еднакво на непотребно ограничување, дури и негирање, на таквата слобода на изразување. Сметам дека поради тоа, фразата пропишана со закон или „*prévues par la Loi*“ на француски јазик, значи закон кој наметнува ограничувања кои се разумно утврдени. Влегувањето во сила може да се направи со статут или обичајно право кое континуирано се воспоставува.

Согласен сум со тужителите дека гранката на обичајно право за непочитување на судот која се занимава со објавувања во врска со граѓанска постапка во тек не е пропишана со закон во рамки и предмет на ставовите 1 и 2 од член 10 (чл. 10-1, чл. 10-2) од Конвенцијата. Забележувам дека Комисијата во својот извештај само продолжува врз претпоставката дека наметнатото ограничување на тужителите било според законот и дека бил фрлен сомнеж на оваа претпоставка од страна на главниот делегат на Комисијата во текот на усното сослушување.

(2) Дали одредено објавување во медиумите и другите средства за информирање се сведува на непочитување на судот во врска со граѓанската постапка во тек или не, зависи од критериуми или тестови кои ќе се применат. Постојат даден број на критериуми и видови на тестови кои се достапни. Не постои утврдена или единствена пракса за тоа кој критериум ќе се донесе во даден случај, а резултатот може да се разликува во зависност од применетиот тест.

(3) Тестовите и критериумите кои се применуваат при спроведување на законот за непочитување против објавување во медиумите се толку различни и субјективни во природата што е многу тешко да се предвиди во конкретен случај кој тест ќе се применува и со кој резултат.

Одличен пример за неизвесноста и незадоволителната состојба на законот за непочитување во однос на граѓанска постапка во тек наспроти објавувањата во медиумите може да се најде во спротивставените мислења изразени од страна на адвокатите во врска со статијата на Сандеј Тајмс од 24 септември 1972 година за трагедијата со талидомид.

Според лорд Диплок и лорд Сајмон, сторено е дело на непочитување на судот, додека лорд Рид и лорд Крос, напротив, сметаат дека нема непочитување на судот.

Може да се појават дискутабилни точки во законот дури и при толкување на пишан закон, како и во случај на владеење на правило од обичајното право. Но, не е иста состојбата кога се работи за гранка од

обичајното право - непочитување на суд - која не е донесена до ниво каде разумно се смета за дефиниран дел од обичајното право. Постојат голем број на начела кои се однесуваат на таква гранка на правото. Овие начела може да се корисни за толкување на веќе постоен закон, но не и за замена на закон кој не е донесен или прифатен како обичајно право. Длабоко се сомневам во тоа дека самите тие начела ставени заедно би се издигнале на ниво на закон.

(4) Еминентни судии на висока положба во Англија ја опишуваат гранката на обичајното право која се однесува на непочитување на судот како неизвесна, неконзистентна и без јасноста која е особено потребна. Г. Рид во неговата пресуда во конкретниот случај пред Горниот дом изјавил (види страна 294): „Не можам а да не се согласам со изјавата во еден неодамнешен извештај на Правда за „Законот и медиумите“ (1965 г.) дека главниот приговор на постојниот закон за непочитување е неговата несигурност“.

Сведочејќи пред комитетот за Филмор во врска со почетната точка на граѓански постапки во тек кои влијаат врз објавувањата во медиумите, лорд Денинг изјавил: „Јас сум за тоа да се разјасни. Во овој момент, медиумите се двоумат кога тие треба да коментираат во интерес на јавноста. Причината е дека тие се загрижени бидејќи законот е толку неизвесен. Сметам дека тие треба да знаат каде се поставени.“

Кога го прашале лорд Салмон за точката во која треба да почне да се применува непочитувањето во граѓански постапки, истиот изјавил (ибид.): „Никаде, бидејќи не би било непочитување. Јас сметам никогаш. Секако, никогаш во случај само со еден судија. Сметам дека законот за клевета опфаќа сè што може да се каже за граѓански случај и ако на еден судија му се влијае според она што е напишано или изјавено, истиот не треба да биде судија.“

Во Дел V од извештајот на комитетот за Филмор, кој се занимава со резиме на заклучоци и препораки, на страна 92 се наведува: „(4) Законот, таков каков што е, содржи недоречености кои ја попречуваат и ограничуваат разумната слобода на говорот ... (5) Една област на недоречености се однесува на периодот на важење на законот за непочитување, за тоа дали објавувањата се изложени на ризик кога постапката е неизбежна и, ако е така, кој е периодот што го опфаќа тој израз.“

Во која фаза на граѓанската постапка предметот во спорот се смета како во тек или судењето за прашањата во спорот се смета за неизбежно, се прашања кои не може да се одговорат со точност со оглед на недостатокот на јасност во законот за непочитување.

(5) Мора да се има на ум дека непочитувањето на суд кој заседава се смета за кривично дело, прекршок кој подразбира казна затвор и парична казна и/или наредба да се обезбеди безбедност за добро

однесување. Со оглед на тоа, фундаменталниот принцип кој бара јасна и недвосмислена дефиниција за прекршок или кривично дело се применува и за прекршок како што е непочитувањето на суд кој повторно разгледува одлука. Скратената постапка донесена во случаи на непочитување на судски создава дополнителна тешкотија, имено до која мера оваа постапка е компатибилна со член 6 (чл. 6) од Конвенцијата.

(6) Правото на медиумите на слобода на изразување е несомнено едно од основните карактеристики на едно демократско општество и е неопходно за одржување на слободата и демократијата во една земја. Според член 1 (чл. 1) од Конвенцијата, Високите договорни страни се обврзале да им ги обезбедат на сите во рамки на нивна надлежност правата наведени во Оддел I од Конвенцијата, а слободата на медиумите е опфатена во наведениот оддел. Остварувањето и уживањето на ова право не може разумно да се постигне или исполни ако тие се оневозможени или ограничени од страна на законски правила или начела кои не се предвидливи или утврдени дури и од страна на квалификуван адвокат.

Начелото на предвремена пресуда произлезено од страна на Горниот дом во овој случај не го решава проблемот со кои се соочуваме според член 10 (чл. 10) од Конвенцијата. Постојат две причини:

(а) Дури и ако претпоставиме дека во Горниот дом го утврдиле законот, тој датум за утврдување дали гранката на обичајно право која се однесува на непочитување на судот е пропишана со закон или не, е всушност датумот кога нацрт статијата на Сандеј Тајмс е ставена пред Одделот на Кралска дивизија на Високиот суд на правда, а не пред адвокатите. Во усните поднесоци дадени од страна на странките за време на сослушувањата, било направено упатување на авторитетот на Горниот дом во справување со случајот како последна инстанца за жалба. Според поднесоците на тужителите, адвокатите со нивната пресуда во конкретниот случај, во гранката на законот за непочитување на судот во врска со граѓанската постапка која е во тек, презентирале дефиниција која била прилично невообичена и нова. Обвинетата Влада не се согласила.

Не е работа на овој суд да испрашува дали Горниот дом, кој заседава како крајна инстанца во земјата, има моќ да го измени, дополни, зацврсти, обликува или подобри обичајното право во согласност со барањата за времето и околностите.

Не е дозволено адвокатите да ги прават законите, но утврдено е дека тие едноставно го применуваат правото. Сепак, советникот на тужителите во неговиот поднесок рекол дека ова е измислица и дека Домот создавал нов закон.

Меѓутоа, може да стане наша работа да дознаеме дали Горниот дом, со нивната пресуда во конкретниот случај, ја измениле или дополниле гранката на обичајното право за непочитување на судот со која се соочуваме. Тоа е затоа што, ако пресудата во сила доведе до измена или дополнување на таквото право, тогаш член 7 (чл. 7) од Конвенцијата станува релевантен за разгледување. Лично се приклучувам кон ставот изразен од страна на тужителите, но сум задоволен да го предочам овој аспект од случајот како уште еден извор на недореченост во гранката на непочитување на судот кој повторно рагледува и ништо повеќе.

(б) Начелото на предвремена пресуда не обезбедува за медиумите разумен безбеден водич за нивните објавувања. Апсолутното правило наведено од страна на г. Крос во примена на тестот за предвремена пресуда - не земајќи предвид дали постои вистински ризик од мешање или прејудување на текот на правдата - спречува безопасни објавувања кои се занимаваат случајно со прашања и докази во случаи кои се во тек со цел да се избегне постепено движење кон судење од страна на весници или други масовни медиуми. Ми се чини дека ова претставува многу рестриктивно апсолутно правило, кое е тешко да се усогласи со слободата на медиумите. Во однос на прашање од јавен интерес како што е националната трагедија со талидомид, ќе биде многу тешко да се избегне, на еден или друг начин, упатување на прашањата и доказите за случајот кој е во тек.

Разновидноста на критериумите донесени во овој случај од страна на главниот судија Вицери (Widgery) во Одделот на Високиот суд на правда – Кралска дивизија и г. Денинг и неговите колеги во Апелациониот суд и критериумите кои произлегле од страна на мнозинството во Горниот дом илустрираат незадоволителна и нерешена состојба на правилата или начелата на непочитување на судот кои се занимаваат со објавувања во медиумите при очекување на случаи од граѓанската материја. Ова е особено така кога таквите објавувања се направени со добра намера и без погрешно претставување и не се со намера да се мешаат или да го прејудуваат текот на правдата и уште повеќе, кога фактичката точност е утврдена и предметот е од јавен интерес.

Заклучок за прашање бр. 1

Според моето мислење, гранката на обичајното право која се однесува на непочитување на судот кој се занимава со објавување во печатот и другите медиуми во врска со граѓанска постапка во тек била - во било која фаза на тој датум - несигурна и нерешена - и неутврдлива дури и од квалификуван адвокат - до таа мера што тоа не може да се смета како пропишан закон во рамки на опсегот и предметот на членови 1 и 10 (1) и (2) (чл. 1, чл. 10-1, чл. 10-2) од Конвенцијата. Фразата „пропишано со закон“ во нејзиниот контекст не

значи едноставно ограничување „овластено со закон“, но мора да значи закон кој разумно е сеопфатен во опишување на условите за воведување на ограничувања на правата и слободите содржани во член 10 (1) (чл. 10-1). Како што споменавме, правото на слобода на медиумите ќе биде под драстично влијание освен ако новинарите, со разумен степен на грижа и правни совети, може да се информираат и самите да се предупредуваат на ризиците и стапиците кои се наоѓаат пред нив поради недореченостите за непочитување на судот.

Втор дел

Прашање бр. 2

Дали забраната која го ограничува Сандеј Тајмс од објавување на нацрт статијата беше „неопходна“ во едно демократско општество за одржување на авторитетот и непристрасноста на судството и/или за заштита на правата на другите?

Независно од било кој одговор на прашањето бр. 1, мојот одговор на ова прашање е исто така негативен. Сепак, имам помалку да кажам во однос на второто прашање, бидејќи со почит се придружувам кон главните причини кои се наведени во пресудата на мнозинскиот дел од судот.

Како што е веќе наведено, правото на медиумите на слобода на изразување е неопходно во едно демократско општество; подеднакво, тоа е од огромно значење за одржување на авторитетот и непристрасноста на правните судови и за заштита на правата на страните кои прибегнале кон таквите судови. Во однос на овој аспект, јас ја цитирам пресудата на лорд Морис во Горниот дом (на страна 302):

„Според општите интереси на заедницата, најважно е авторитетот на судовите да не да се загрози и да прибегнувањето кон нив не биде предмет на неоправдани пречки. Кога таквото неоправдано мешање е потиснато, тоа не е затоа што оние кои се одговорни за спроведување на правдата се загрижени за сопственото достоинство: тоа е затоа што самата структура на подреден живот е во опасност, доколку признатите судови се толку непочитувани што нивниот авторитет опаѓа и се заменува. Но, како што целта и постоењето на судовите е да се зачува слободата во рамките на законот за сите добро настроени членови на заедницата, очигледно е дека судовите никогаш не смеат да наметнат никакви ограничувања врз слободата на говорот или слободната дискусија или слободна критика надвор од оние кои се апсолутно неопходни“ (курзив).

Иако сум согласен со горенаведените изјави на г. Морис, во примена на насоките за фактите во конкретниот случај јас, како член на овој суд, дојдов до поинаков заклучок.

Критериумите на Европскиот суд за човекови права за одредување на тежината на неопходност која се бара за наметнување на ограничувања врз правата на слободите набројани во член 10 (чл. 10)

од Конвенцијата може понекогаш да се разликуваат од оние донесени од страна на националните судови.

Несомнено, начелото на маргина на дискреција кое веќе е дел од надлежноста на овој суд, треба да се има предвид и да се применува во корист на националниот судски систем. Но, јазот меѓу двата система и стандардите донесени заради остварување на правата за слободи опфатени со Конвенцијата може да биде премногу широк за да се премости со споменатото начело.

Секогаш кога смета дека е разумно и изводливо, овој суд треба да изработи униформиран меѓународен европски стандард за уживање на правата и слободите содржани во Конвенцијата. Ова би можело да се направи постепено, кога ќе се појави можност и по соодветно целосно разгледување на националните правни системи.

Во преамбулата на Европската конвенција за човекови права и фундаментални слободи се наоѓа упатување кон оваа цел. Се вели дека Владите потписнички на истата:

„...“

Со оглед на тоа што [Универзалната декларација за човекови права] има за цел обезбедување на универзално и ефикасно признавање и почитување на правата утврдени со истата;

...

Потврдувајќи ја својата длабока верба во основните слободи кои се темел на правдата и мирот во светот и се најдобро заштитени од една страна со ефикасна политичка демократија, а од друга со заедничко разбирање и почитување на човековите права од кои тие зависат;

Одлучни како Влада на европски земји кои се едномисленици и имаат заедничко наследство од политичка традиција, идеали, слобода и владеење на правото, да се преземат првите чекори за

колективно спроведување на одредени права утврдени во Универзалната декларација;

Се согласија за следното:“

- тогаш следат членовите од Конвенцијата.

Во правните системи на оние континентални држави кои се првичните потписници на Конвенцијата, колку што се моите информации и знаење, нема ништо слично со гранката на обичајното право за непочитување на судот - со скратена постапка – во однос на објавувањата кои се однесуваат на граѓанската постапка во тек. Без оглед на овој факт, овие земји успеваат да го одржат авторитетот и непристрасноста на нивното судство. Дали треба да го прифатам секој поднесок заради тоа што условите во Англија се различни и заради тоа

што треба да се чува неизменето обичајното право за непочитување на судот што се разгледува, кое е старо повеќе од два века, со цел да се заштитат авторитетот и непристрасноста на судството? Моето знаење и искуство стекнато од долги години работа заедно со англиските судии и судови ме тера безрезервно да кажам дека стандардот на судството во Англија е премногу висок за да биде под влијание на било какво објавување во медиумите. Признавам, може да ме сметате за пристрасен во оваа изјава. Во конкретниот случај, секако се работи за професионален судија. Во врска со ова, се придржувам до забелешките дадени од г. Салмон цитирани погоре.

Несомнено, врховниот судски орган во Англија е целосно овластен да суди за законските мерки кои да се преземаат со цел да се обезбеди независност и авторитет на судовите и правата на страните и јасно и чисто да се задржи текот на правдата, но, во однос на применетите критериуми и тестови, јас, како судија на Европскиот суд, не се чувствувам во можност да се согласам дека одобрување на забрана за ограничување на објавувањето на нацрт статијата на Сандеј Тајмс е потребно според член 10 (2) (чл. 10-2) од Конвенцијата.

Објавувањето на предложената статија не било наменето или пресметано да го нарушува или наштетува текот на правдата или правата на страните кои се вклучени. Статијата очигледно била напишана за објавување во добра волја и со соодветен мотив. Фактичката точност на податоците била наведена од страна на издавачот и тоа не било спорно. Предметот на статијата биле жртвите од талидомид лекот. Големината на нивните страдања е опширно опишана како национална трагедија. Во статијата, направени се обвинувања за несовесност на “Дистилерс“ за неправилно тестирање на лекот пред ставање на пазарот и тоа всушност, претставува најнеприфатливиот дел од статијата. Сепак, дискусиите и коментарите во врска со прашањето за несовесност биле директно или индиректно разгледувани во медиумите веќе десет години и неодамна се коментирало во Парламентот кој не ги опфаќа прашањата кои се вклучени како тековни. Затоа, не прифаќам дека “Дистилерс“ неправилно биле ставени под притисок за да отстапат од нивната одбрана доколку постапката дојде до судење. Ако имало соодветно тестирање на лекот пред ставањето на пазар, тие лесно би можеле да докажат и да ги отфрлат тврдењата за несовесност.

Дали судењето на постапката во тек било неминовно или не, имајќи ја предвид долгиот период на неактивност во постапката, е прашање отворено за сериозни сомнежи.

Мерки за спречување да не се дојде до судење од страна на весникот без сомнение треба да се преземат при таква потреба. Но, во отсуство на докази за постоечкиот тренд кон такво движење, не би се согласил да бидеме водени од апстрактни можности или да

дејствуваме заради принцип кога не постои доволна основа за ефикасна примена на истиот. Понатаму, како што се наведува во резимето на пресудата на г. Денинг во Апелациониот суд (став 25 од пресудата на Европскиот суд): Не смее да се дозволи „судење од страна на весник“. Сепак, јавниот интерес во прашање на национален интерес мора да се избалансира против интересите на страните во фер судење или порамнување; во конкретниот случај, јавниот интерес во дискусијата го надминува потенцијалното прејудицирање за дадена страна ... Дури во септември 1972 година, предложената статија не изнесувала непочитување: тоа бил фер коментар за прашање од јавен интерес ...“. Ако било веројатно планираното објавување на статијата да создаде вистински и значителен ризик од мешање или прејудицирање на спроведувањето на правдата, мојот одговор на прашањето бр. 2 би бил потврден.

Без сомнение, кога околностите тоа го налагаат, мора да се направи рамнотежа меѓу слободата на медиумите и другите средства за информирање и одржувањето на авторитетот и непристрасноста на судството. Двете се од фундаментално значење во едно демократско општество и од витално значење за јавниот интерес. Секаков судир меѓу нив треба да се избегнува. Примарната должност за да се избегне таков судир и да се одржува рамнотежата лежи во судството и критериумите кои треба да се наведат со закон и да се спроведуваат од страна на судовите. Затоа ги нагласив применетите тестови за спроведување на гранката на обичајното право за непочитување на судот кои се однесуваат на медиумите.

Може се повторувам кога велам дека овој суд не треба да се двоуми да утврди, при дадена таква ситуација, збир на начела кои ќе служат како насоки и заеднички именител во почитувањето на слободите и на дозволените ограничувања на таквите слободи во рамки на условите и опсегот на Конвенцијата.

Не можам да се воздржам а да не кажам дека традиционалниот стандард на издавачите на весници во Англија, при извршување на нивните должности и одговорности кон јавноста и националните власти и при пренесувањето на точни информации за нивните читатели, може безбедно да се спореди со оној стандард на нивните колеги од континенталниот дел. Затоа, тешко е да се разбере експедитивноста од наметнување на поголем степен на ограничување на слободата на медиумите во Англија, одржувајќи анахрона гранка на законот за непочитување.

Повторно на мој начин, ризикувам да си земам за слобода и да завршам издвоеното мислење со следниве забелешки:

Понизно сметам дека родното место на Магна карта, Повелбата за првите десет амандмани (Bill of Rights) и основните начела на правда - опфатени во англо-саксонскиот судски систем и значителниот дел од

нив кој веќе е вклучен во членовите од Европската конвенција за човекови права и фундаментални слободи – лесно може да си дозволи или да постапи според гранката на обичајното право за непочитување на суд кој повторно разгледува дадена одлука или да го измени овој дел од законот за непочитување на судот во однос на границите наведени во извештајот на комитетот за Филимор.

ПРИДРУЖНО МИСЛЕЊЕ НА СУДИЈА О`ДОНОФ

Се согласувам со заклучоците во посебното мислење на судијата Зекија и со неговите размислувања во однос на прашањата 1 и 2.

ПРИДРУЖНО МИСЛЕЊЕ НА СУДИЈА ЕВРИГЕНИС

(Превод)

Иако гласав со мнозинството на членовите на судот за сите прашања од оперативните одредби на пресудата, сметам дека мешањето, како што е втемелено со закон со одлуката на Горниот дом, не може да се смета како „пропишано со закон“ во рамки на значењето на Конвенцијата.

Ограничувањата на правото на слобода на изразување кои се предвидени со став 2 од член 10 (чл. 10-2) претставуваат исклучоци за остварувањето на тоа право. Како такви, тие не само што мора да бидат тесно толкувани (пресуда Клас и други од 6 септември 1978, Серија А бр. 28, стр. 21, став 42, цитирано во став 65 од пресудата во овој случај), но исто така, претполагаат и дефиниција во домашното законодавство која е доволно јасна и недвосмислена, на тој начин овозможувајќи му на секој кој ја остварува својата слобода на изразување да дејствува со разумна сигурност во однос на последиците во законот за неговото однесување.

Ќе биде тешко да се утврди дека постапките преземани против тужителите го исполнуваат овој услов. Во Обединетото Кралство, несигурноста на законот за непочитување на судот често доведува до критика во литературата и судиските одлуки, како и во извештаите на разни комисии за истрага или реформи (види Извештај на Комитетот за непочитување на судот, 1974, Cmnd. 5794, став 216, потставови (4) и (5)); оваа карактеристика беше истакната при примената на тој закон од страна на Горниот дом во конкретниот случај, преку „начелото на превремена пресуда“ (види ја насоката дадена од страна на Домот по пресудата). Прво, значајно е тоа што поголемиот дел од Комисијата се двоумеле да дадат директна одлука за мероторноста на ова прашање (извештај на Комисијата, став 205) и второ, тоа што упатувањата кои се појавуваат во пресудата на судот во знак на поддршка на ставот дека мешањето врз основа на одлуката во Горниот дом било „пропишано со закон“, не се многу убедливи. Во пресудата на судот се наведуваат, особено, два преседани (види ставови 51 и 52). Првиот, Вајн Продактс Лтд (Vine Products Ltd.) против Грин (1966), кој се базира на „начелото на притисок“, бил критикуван неколку пати од страна на адвокатите во контекст на конкретниот случај. Вториот, Хант (Hunt) против Кларк (Clarke) (1889), не ја мотивира одлуката од Горниот дом при дефинирање на „начелото на предвремена пресуда“. Сепак, впечатливо е дека второто начело не претставува правна основа за било која од одлуките изречена во овој случај од страна на другите англиски судови, вклучително и одлуката на Одделот на Кралска

дивизија на Високиот суд на правда кој во 1976 година, три години по пресудата од Горниот дом, ја укина забраната. Според тоа, ако мора да заклучиме дека начелото со кое се оправдува мешањето според домашното право е ново (види Ц.Ј. Милер (C.J.Miller), во Списание за современо право (The Modern Law Review), вол. 37 (1974), стр. 98), неговото спроведување од страна на највисокиот национален суд докажува дека истото е некомпатибилно со барањата од член 10 (2) (чл. 10-2) од Конвенцијата.

Се разбира, никој не може да ги занемари посебните карактеристики на домашниот правен систем во чие формирање судската пракса традиционално игра значајна улога; ниту пак некој може да го заборава фактот дека утврдувањето на ограничувања споменати во член 10 (2) (чл. 10-2) од Конвенцијата вклучуваат неодредени концепти кои не секогаш се во согласност со постоењето на законските правила на однесување кои се доста прецизни, сигурни и предвидливи во нивната идентификација од страна на судијата. Сепак, судот имал обврска да биде повнимателен пред донесување на великодушна интерпретација на фразата „пропишано со закон“; последица на таквото толкување би било ослабнување на принципот на владеење на правото и изложување на основната слобода, која е од витално значење за едно демократско општество какво што е предвидено од изработувачите на нацрт верзија на Конвенцијата, до ризик од пречки кое не можат да се решат со духот и словото на тој инструмент.